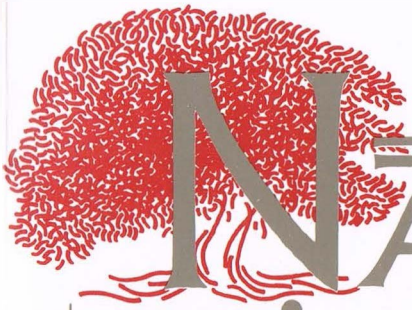

NÂZIM HİKMET

Son Şiirleri

şiirler 7

ADAM

NÂZIM HİKMET *Son Şiirleri*

7

ADAM

Nâzım Hikmet

●

Son Şiirleri

ADAM YAYINLARI

© 1987

Bu kitabın tüm hakları Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.

Nâzım Hikmet'in tüm yapıtlarının Türkiye'de yayın ve temsil hakları Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.'nindir. Adam Yayıncılık ve Matbacılık A.Ş.'den yazılı izin alınmadan Nâzım Hikmet'in hiçbir yapıtı parça ya da bütün olarak yayımlanamaz, tiyatro, film ya da radyo ve televizyonu uyarlanamaz ve başka biçimlerde işlenemez ve kullanılamaz.

Birinci Basım: Şubat 1989
Yirminci Basım: Haziran 1999

Kapak Düzeni: Aydın Ülken

99.34.Y.0016.340
ISBN 975-418-034-2

Nâzım Hikmet'in bütün yapıtlarını (şiirlerini, oyunlarını, romanlarını, öbür düzyazılarını) bir araya toplayan bu dizi kitaplarda kronolojik sıra uygulanmıştır.

Yalnız şiir bölümünde, şairin çocukluk ve çıraklık dönemi ürünleri (ki bunları kitaplarına almadığı gibi, birçoğunu dergilerde de yayımlamamıştır) ayrı bir ciltte toplanarak şiir kitapları dizisinin en sonuna konmuştur. Bu cilt şairin yetişme yıllarındaki gelişmelerini izlemek isteyenler içindir.

Şiir bölümündeki sıralama, şairin sağlığında yayımlanan, ya da kendi düzenlediği ama yayımlandıklarını görmediği kitaplarının yayın, ya da düzenlenme tarihlerine, kitaplarına girmemiş olan şiirlerinin ise yazılış tarihlerine göredir. Yazılış tarihleri kesinlikle belirlenemeyen şiirlerin yerlerinde kaymalar olabilir. Başta kitapların yayın tarihlerine göre sıralama yapılırken de (iç düzenleri olduğu gibi korunduğu için) şiirler yazılış tarihlerine göre değil, şairin gönlüne göre bir sıralama içindedirler. Amaç çeşitli dönemlerdeki şiirlerin birbirine karışmaması olduğundan, bu tür yer değiştirmelerin gelişmeleri izleme açısından fazla bir sakıncası bulunmadığı açıktır.

Elinizdeki yeni derlemeyle, birbirini tutmayan çeşitli müsveddelerden yola çıkan, savruk, özensiz, acele basımlardaki kargaşaya, sırasında anlamı zedeleyen dizgi düzelti yanlışlarına son verilmiştir.

YAZIŞMA ADRESİ : ADAM YAYINLARI, KÜÇÜKPARMAKKAPI SOK., NO. 17, 80060 BEYOĞLU - İSTANBUL
TEL: (0 - 212) 293 41 05 (3 HAT) FAKS: (0 - 212) 293 41 08

Nâzım Hikmet

●

Son Şiirleri

(1959-1963)

Şiirler: 7

ADAM

YİNE İYİMSERLİK ÜSTÜNE

Sağlığımda açıldı kosmos yolu,
Moskova'da açılış törenindeyim.
Avucumda bir çocuğun sarışın eli,
bir yılbaşı ağacı önündeyim.

Biliyordum, yaşına bile gelmeden,
gözlerinde sırça toplar yanan çocuk,
yolcu füzeleri güneşe doğru, yıldızların arasından,
balıklar gibi sessiz sedasız akıp gidecek.

Ama füze yolcuları yola çıkabilecek mi pasaportsuz?
Bilet olacak mı? Parayla mı alacaklar?
Ve uzaklaşıp karpuzlaşır, elmalaşırken dünyamız,
ıstıratosferde savaş füzelerine mi rastgelecekler?

Beni ilgilendiren bavullarının eşyası değil,
yüreklerinin yükü.
Korkuyorlarsa kimden, neden, niçin, nasıl?
Ya para hırsı? Emir verme merakı?

Yüzüne yılbaşı ağacının telli pullu
aydınlığı vuran çocuk,
belli, bilmiyorum neden, ama belli
yaşayacak benden iki kere çok.

Kosmosa filan gidip gelecek. İş bunda değil.
Yeryüzünde görecek mucizenin büyüğünü :
tek insan milletini pırıl pırıl.
Ben iyimserim, dostlar, akarsu gibi...

7.1:1959, Moskova

BU VATANA NASIL KIYDILAR

İnsan olan vatanını satar mı?
Suyun içip ekmeğini yediniz.
Dünyada vatandan aziz şey var mı?
Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

Onu didik didik didiklediler,
saçlarından tutup sürüklediler,
götürüp kâfire : «Buyur...» dediler.
Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

Eli kolu zincirlere vurulmuş,
vatan çırılçıplak yere serilmiş.
Oturmuş göğsüne Teksaslı çavuş.
Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

Günü gelir çarh düzüne çevrilir,
günü gelir hesabınız görülür.
Günü gelir sualiniz sorulur :
Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

1959

GİDERAYAK

Giderayak işlerim var bitirilecek,
giderayak.
Ceylanı kurtardım avcının elinden
ama daha baygın yatar ayılamadı.
Kopardım portakalı dalından
ama kabuğu soyulamadı.
Oldum yıldızlarla haşır neşir
ama sayısı bir tamam sayılamadı.
Kuyudan çektim suyu
ama bardaklara konulamadı.
Güller dizildi tepsiye
ama taştan fincan oyulamadı.
Sevdalara doyulamadı.
Giderayak işlerim var bitirilecek,
giderayak.

Haziran 1959

KORE'DE ÖLEN BİR YEDEK SUBAYIMIZIN MENDERES'E SÖYLEDİKLERİ

DİYET

Gözlerinizin ikisi de yerinde, Adnan Bey,
iki gözünüzle bakarsınız,
iki kurnaz,
iki hayın,
ve zeytini yağlı iki gözünüzle
bakarsınız kürsüden Meclis'e kibirli kibirli
ve topraklarına çiftliklerinizin
ve çek defterinize.
Ellerinizin ikisi de yerinde, Adnan Bey,
iki elinizle okşarsınız,
iki tombul,
iki ak,
vıcık vıcık terli iki elinizle
okşarsınız pomadalı saçlarınızı,
dövizlerinizi,
ve memelerini metreslerinizin.
İki bacağınızın ikisi de yerinde, Adnan Bey,
iki bacağınız taşır geniş kalçalarınızı,
iki bacağınızla çıkarsınız huzuruna Eisenhower'in,
ve bütün kaygınız
iki bacağınızın arkadan birleştiği yeri
halkın tekmesinden korumaktır.
Benim gözlerimin ikisi de yok.
Benim ellerimin ikisi de yok.
Benim bacaklarımın ikisi de yok.
Ben yokum.

Beni, Üniversiteli yedek subayı,
Kore'de harcadınız, Adnan Bey.
Elleriniz itti beni ölüme,
vıcık vıcık terli, tombul elleriniz.
Gözleriniz şöyle bir baktı arkamdan
ve ben al kan içinde ölürken
çığlığımı duymamanız için
kaçırdı sizi bacaklarınız arabanıza bindirip.
Ama ben peşinizdeyim, Adnan Bey,
ölüler otomobilden hızlı gider,
kör gözlerim,
kopuk ellerim,
kesik bacaklarımla peşinizdeyim.
Diyetimi istiyorum, Adnan Bey,
göze göz,
ele el,
bacağa bacak,
diyetimi istiyorum,
alacağım da.

25 Haziran 1959

* * *

Sırma gibi kızlar
bu Avrupa şehrinde
bizim şıpıtık terliklerle geziyor.
Hava açtı içimdeki İstanbul üzerinde.
Bir selvi, bir çeşme, Üsküdar.
Koştumsa da yetişemedim
iskeleden kalktı vapur.

1959, 30 Haziran Laypzig

HASRET

Yüz yıl oldu yüzünü görmeyeli,
belini sarmayalı,
gözünün içinde durmayalı,
aklının aydınlığına sorular sormayalı,
dokunmayalı sıcaklığına karnının.

Yüz yıldır bekliyor beni
bir şehirde bir kadın.

Aynı daldaydık, aynı daldaydık.
Aynı daldan düşüp ayrıldık.
Aramızda yüz yıllık zaman,
yol yüz yıllık.

Yüz yıldır alacakaranlıkta
koşuyorum ardından.

6 Temmuz 959

ŞEHİR AKŞAM VE SEN

Koynumda çırılçıplaksınız
şehir akşam ve sen
aydınlığınız yüzüme vuruyor
bir de saçlarınızın kokusu.
Bu çarpan yürek kimin
sesleri soluklarımızın üstünde küt küt atan
senin mi şehrin mi akşamın mı
yoksa benimkisi mi?
Akşam nerde bitiyor nerde başlıyor şehir
şehir nerde bitiyor sen nerde başlıyorsun
ben nerde bitip nerde başlıyorum?

9 Temmuz 1959

SICAKLARDA

Bu sıcaklarda seni düşünüyorum
çıplaklığını
boynunu bileklerini
minderde ak bir kuş gibi yatan ayağını
senin söylediklerini.

Bu sıcaklarda seni düşünüyorum
bilmiyorum aklımda en çok kalan ne
gözümün önüne gelen
boynun mu bileklerin mi
çıplak ayağın mı
bana benim olurken söylediklerin mi?

Bu sarı sıcaklarda seni düşünüyorum
bu sarı sıcaklarda bir otel odasında seni düşünüp
yalnızlığımı soyunuyorum
biraz da ölüme benzeyen yalnızlığımı.

10 Temmuz 1959

* * *

Sen benim sarhoşluğumsun
ne ayıldım
ne ayılabilirim
ne ayılmak isterim
başım ağır
dizlerim parçalanmış
üstüm başım çamur içinde
yanıp sönen ışığına düşe kalka giderim.

10 Temmuz 1959

* * *

Bu dünyada ne çok güzel kadın var
kızlar hele.
Otelin balkonuna çık
seyret ihtiyar.
Bir yandan şiir döktür birbirinden aydınlık
bir yandan yanındaki ölümle sohbet eyle.

12 Temmuz 1959

İKİ SEVDA

Bir gönülde iki sevda olamaz
yalan
olabilir.

Şehrinde soğuk yağmurların
gece otel odasında sırtüstü yatıyorum
gözlerim tavana dikili
bulutlar geçiyor tavandan
ıslak asfaltı geçen kamyonlar gibi ağır
ve sağda uzakta
ak bir yapı
yüz katlı belki
tepesinde altın iğne parlıyor.
Bulutlar geçiyor tavandan
karpuz kayıkları gibi güneş yüklü bulutlar.
Oturmuşum cumbaya
yüzüme suların ışığı düşüyor
bir ırmak kıyısında mıyım
bir deniz kıyısında mı?

O tepsideki ne
o güllü tepsideki
yer çileği mi kara dut mu?
Fulya tarlasında mıyım
karlı kayın ormanında mı?
Gülüp ağlıyor sevdiğim kadınlar
iki dilde.

Dostlar nasıl bir araya geldiniz?
Birbirinizi tanımazsınız.
Nerde bekliyorsunuz beni?
Beyazıt'ta Çınarlı Kahve'de mi Gorki Parkı'nda mı?
Şehrinde soğuk yağmurların
gece otel odasında sırtüstü yatıyorum
gözlerim yanıyor gözlerim alabildiğine açık
bir hava çalındı
armonikle başladı utla bitti.
İçimde sarmaş dolaş karmakarışıktı
büyük uzak iki şehrin hasreti.

Fırlamak yataktan
koşmak altında yağmurun
istasyona koşmak
— Sür kardeşim Makinist
götür beni oraya.
— Nereye?

17 Temmuz 1959

* * *

Berlin'de Astorya Lokantası'nda
bir garson kız vardı,
gümüş damlası gibi bir kız.
Yüklü, ağır tepsilerin üstünden gülümserdi bana.
Yitirdiğim memleketin kızlarına benzerdi.
Ama bilmem ki neden
gözlerinin altı çürürdü kimi kere.
Nasibolmadı
baktığı masalara bir türlü oturamadım.

Bir gün bile oturmadı baktığım masalara.
Yaşlı bir adamdı.
Hastaydı da sanırsam,
perhiz yemekleri yerdi.
Yüzüme kederli kederli dalmayı bilir
Almanca bilmezdi ama.
Üç ay, üç övün gelip gitti,
sonra kayboldu.
Belki memleketine dönmüş
belki dönmeden ölmüştür.

23 Temmuz 1959

* * *

20 - 30 kilometrede bir
üstüne milyarlarca yıldız yağıyormuş gibi
milyarlarca yaprağın arasından geçiyor tiren.

20 - 30 kilometrede bir
yeşil bakır külâhlı kuleler geçiyor vagonun içinden
kederli arduvazlar kıpkızıl kiremitler
kiremitler vernikli gibi de parlıyor,
balkonda bir kadın mavi mayolu
sarışındı sanıyorum
sokaklar tertemiz ama ıssızca
renkli güneşler gibi yanan saksılar.

20 - 30 kilometrede bir
fabrikalar buram buram
Temmuz yaprakları ışıkla şişip kabarmış.
İçimde telâş
varıp görememek
görüp kahrolmak telâşı.

20 - 30 kilometrede bir
motorlu tekerlekleriyle asfalt pırıl pırıl
ekinler sırma kuşak gibi
ve milyarlarca yaprağın arasından geçiyor tiren
sonra ansızın Vıltava suyunun üzerinde
arasında köprülerle heykellerin
kararmış gümüşten bir şehir.

Orda dünya güzelim
kömür gözlü bacım
yüzü kâattan ak
Ölüyor kanserden 28 yaşında.

25 Temmuz 1959

* * *

Biliyorum artık iyice biliyorum
bu garda tirenden bir daha inişimde
ne gözlerini göreceğim bacım
akları sütmavi kara gözlerini
ne de parıltıyı büyük kapının dışında
taşlar ağaçlar camlar
insanların yüzü
sönmüş olacak
gözlerin şehrin aydınlığını toprağın altına götürüp
mezarlıkta çoktan çürümüştür.

Biliyorum artık iyice biliyorum
biliyorum
hiçbir şey bildiğim yok
belki ben çok daha önce
bir daha hiçbir garda hiçbir tirenden inmeyeceğim
bilmiyorum
sıra hangimizin bacım
seninki kanser
benimki yürek infarktı
bilmiyorum bilmiyorum
ama yine de öyle geliyor ki bana
bu garda bir daha inişimde tirenden...
Bir gün fazla yaşamak
hatta senden
Bağışla alçaklığımı bacım.

29 Temmuz 1959

* * *

Bütün kapıları kapalı üstüme
bütün perdeleri inik
ne bir mendil mavilik
ne bir avuç yıldız.
Bizi burda mı bastıracak ölüm
biz bu şehirden gülüm
çıkamıyacak mıyız?

3 Ağustos 1959, Laypzig

GAZETE FOTOĞRAFLARI ÜSTÜNE

1

Kara Yara

Birinci sayfada yatıyor iki sütun üstüne
iki çıplak yavrucuk,
birinci sayfada iki sütun üstüne
bir avuç kemik deri.
Delinmiş patlamış etleri.
Biri Diyarbakırlı, Erganili biri.
Kolları bacakları kargacık burgacık,
kafaları kocaman,
ağızları korkunç bir haykırışla açık,
birinci sayfada taşla ezilmiş iki kurbağacık.
İki kurbağacık
kara yaralı iki yavrum benim.
Yılda kim bilir kaç bininiz
acı suya bile doymadan gelip gidiyor...
Ve müsteşar bey :
(Kara Yaraya tutulası)
"Endişeye mahal yok," diyor.

3 Ağustos 1959

2

Emniyet Müdürü

Güneş bir yara gibi açılmış gökte
akıyor kanı.
Uçak alanı.
Karşılayıcılar, eller göbekte :
coplar, cipler,
hapisane duvarları, karakollar
ve darağaçlarında sallanan ipler
ve siviller göze görünmez
ve bir çocuk işkenceye dayanamadı
attı kendini Emniyet'te üçüncü kattan.
Ve işte Emniyet Müdürü bey
uçaktan iniyorlar
Amerika'dan dönüyorlar
mesleki tetkikattan.

İncelediler uyku uyutmamak usullerini
ve memnun kaldılar pek
hayalara bağlanan elektrottan
ve bizdeki tabutlukların üstüne bir de konferans vererek
açıkladılar faydalarını
koltuk altlarına kaynar yumurta koymanın,
boyun derisini kibritle ince ince yakıp soymanın.

Emniyet Müdürü bey uçaktan iniyorlar
Amerika'dan dönüyorlar
ve coplar cipler
ve darağaçlarında sallanan ipler
üstat döndü diye seviniyorlar.

1959

3

Adnan Bey

Türküler söylendikçe Türk diliyle
Seni seviyorum gülüm, dendikçe Türk diliyle
Türk diliyle gülünüp
Türk diliyle ağıtlar yakıldıkça, Adnan Bey,
ben anılacağım,
anılacak Türk diliyle size sövüşüm.
Tarlalarımıza girmiş değil sizin gibisi yaban domuzunun.
Şehrimiz görmüş değil yangının sizden kanlısını.
Bir adınız var, Adnan Bey, adımıza benzeyen.
Dilimiz kuruyor dilimizi konuştuğunuz için.
Bitten, açlıktan, sıtmadan betersiniz.
Yüz Türkiye olsa
elinizden de gelse
yüzünü de zincire vurur
yüz kere satarsınız.
Milletimin en talihsiz gecesi
ana rahmine düştüğünüz gecedir.

1959

4

Ahmet Emin Yalman

Selânikli Osman Efendi
keskin muhasebecilerdendi
ama o da yanıldı ömründe bir kere
yanlış bir tohum atıp rahm-i madere.
Bu tohum dünyaya çıkıp insan biçimini aldıysa da,
boyu da bir karış kaldıysa da,
öyle haltlar yedi, öyle işler karıştırdı ki
sövdüler kabrinde bile babası Osman Efendiye.
Osman Efendi, Ahmet Emin adını takmıştı tohumuna,
Ahmet Emin, Yalman'lığı kattı buna
ve Ahmet Emin Yalman
önce Alaman oldu sonra Amerikan.
Ona göre her devirde, her zaman
satılacak bir gazeteydi "Vatan"
ve hazret sattı vatanı.
Hapse atacaklarmış Ahmet Emin Yalman'ı
Amerikana yaranmaktaki rekabet yüzünden.
Hapisteki hırsızlara acıyorum ben,
ahlâkları bozulacak
Emin Beyle aynı damda yaşayarak...

1959

5

Refik Koraltan

«Tekstilde umutsuz durum.
Bir işsiz kezzap içti.
Bir milyon çocuk okuldan mahrum.
Kara yara Mardin'e geçti.
Grev yapan işçiler yakalandı.
Köylü, çiftliklerin ekinini yakıyor...»
Bir gazete sayfasında
başlıkların arasından bakıyor başkan
başkan Refik Bey,
bel bel bakıyor.
Büyük Millet Meclisi'nin sahibi
gösteriyor suratını milletime
bilmem neyini gösteren bir deli gibi.

Biliyoruz,
odur küçük dağları
ve dağların doğurduğu fareleri yaratan
ve Debreli Hasan gibi martini atan.

Biliyoruz,
tutmuş elinden Amerikan :
Yürü ya Refik kulum, demiş
ve Refik Bey yürümüş,
göbeği kendinden bir karış önde,
diz kapaklarına kadar kana batarak,
millî şerefimizin kemikleri üstünde.
Biliyoruz, biliyoruz,
bu vatanın anasını ağlatan
bir İsmet, bir Adnan, bir de Koraltan.

1959

6

Korku

Korkuyor Adnan Menderes
ölülerden korkuyor.
Kore dağlarından geliyor kimi
apaçık gözleri dumanlı
kaytan bıyıkları kanlı
yaşları yirmi.

Korkuyor Adnan Menderes
ölülerden korkuyor
hele çocuk ölülerinden.
Karınları davul gibi, boyunları çöpten ince,
kırıyorlar Adnan Beyin mutfak camlarını
her gece mezarlarından çıkınca...

Korkuyor Adnan Menderes
dirilerden korkuyor
hele çarıklılardan
hele kasketlilerden.
Kasketliler hayını bağışlamayı bilmez.

Korkuyor Adnan Menderes
kocaman yanakları
sarkıyor yağlı, sarı.
Korkuyor Adnan Menderes
üç saata indi uykusu.
Korkuyor Adnan Menderes
hiçbir korkuya benzemez
halkını satanın korkusu.

1959

ŞEHİTLER

Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,
mezardan çıkmanın vaktidir!
Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,
Sakarya'da, İnönü'nde, Afyon'dakiler
Dumlupınar'dakiler de elbet
ve de Aydın'da, Antep'te vurulup düşenler,
siz toprak altında ulu köklerimizsiniz
yatarsınız al kanlar içinde.
Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,
siz toprak altında derin uykudayken
düşmanı çağırdılar,
satıldık, uyanın!
Biz toprak üstünde derin uykulardayız,
kalkıp uyandırın bizi!
uyandırın bizi!
Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,
mezardan çıkmanın vaktidir!

1959

* * *

Seni düşünürüm
anamın kokusu gelir burnuma
dünya güzeli anamın.

Binmişin atlıkarıncasına içimdeki bayramın
fır dönersin eteklerinle saçların uçuşur
bir yitirip bir bulurum al al olmuş yüzünü.

Sebebi ne
seni bir bıçak yarası gibi hatırlamamın
sen böyle uzakken senin sesini duyup
yerimden fırlamamın sebebi ne?

Diz çöküp bakarım ellerine
ellerine dokunmak isterim
dokunamam
arkasındasın camın.
Ben bir şaşkın seyircisiyim gülüm
alacakaranlığımda oynadığım dramın.

7 Ağustos 1959

* * *

Bitkiler ipeklisinden dallı budaklısına
hayvanlar tüylüsünden pullusuna
evler kıl çadırından beton-armesine
âletler uçağından tıraş makinesine kadar
bir de denizler bir de bardaktaki su
bir de yıldızlar
bir de dağların uykusu
bir de her şeyle her yerde karmakarışık insan
yani alınteri
yani kitaplardaki yalan
yani doğru yalan
yani dost düşman
yani hasret sevinç keder
gelip geçtim kalabalığın içinden
gelip geçen kalabalıkla beraber.

14 Ağustos 1959

* * *

Gülüm, iki gözümün bebeği
ölmekten korkmuyorum,
ölmek arıma gidiyor,
onuruma yediremiyorum ölmeği.

15 Ağustos 1959

DÖRTLÜK

Yeryüzüne tohum gibi saçmışım ölülerimi,
kimi Odesa'da yatar, kimi İstanbul'da, Pırağ'da kimi.
En sevdiğim memleket yeryüzüdür.
Sıram gelince yeryüzüyle örtün üzerimi.

16 Ağustos 1959

ÜÇ LEYLEK LOKANTASI

Pırağ'da Üç Leylek Lokantası'nda buluşurduk.
Şimdi, bir yol kıyısında, gözlerim kapalı duruyorum
sen bir ölüm boyu benden uzak.
Belki Pırağ'da Üç Leylek Lokantası yok,
ben uyduruyorum.

Pırağ'da Üç Leylek Lokantası'nda buluşurduk.
Söylerdim içimden senin yüzüne bakarak
türkülerin türküsünü Süleyman peygamberin.

Pırağ'da Üç Leylek Lokantası'nda buluşurduk.
Şimdi, bir yol kıyısında, gözlerim kapalı duruyorum,
sen bir ölüm boyu benden uzak
bir kırık aynadasın çarpık çurpuk.

Pırağ'da Üç Leylek Lokantası'nda buluşurduk.
Ah bacım, vah Sonya Danyolova
hiçbir şey unutulmuyor ölüler kadar çabuk.

18 Ağustos 1959

* * *

Aya gidilecek
daha da ötelere,
teleskopların bile görmediği yere.
Ama bizim dünyada ne zaman kimse aç
kalmayacak,
korkmayacak kimse kimseden,
emretmeyecek kimse kimseye,
yermeyecek kimse kimseyi,
umudunu çalmayacak kimse kimsenin?

Işte ben komünistim bu soruya karşılık
verdiğim için.

26 Ağustos 1959

* * *

Merih'e giden kosmos gemisinde turistler
yeryüzüyce yazılmış şiirler okuyacak.
Her sözü beste beste, renk renk, kat kat açarak
en sırlı çekirdeğe ulaşabilecekler.

Aralık 1959

* * *

Ak bir karanfil gibi çatlayıp da çekirdek
atom bahçelerine yürüyünce aydınlık,
yalnız meraklıları değil, bütün insanlık
şiirin aynasında kendini seyredecek.

Aralık 1959

* * *

Kafamı çıkarıp dolaba kilitlesem bir haftalığına
karanlığına boş bir dolabın
omuzlarıma bir çınar diksem kafamın yerine
uyusam gölgesinde bir haftalığına.

1959

* * *

Laypzigli kızların bacakları gayetle güzel
etekleri de gayetle kısa
ömrümün bu kadar gerilerde kaldığını görmezdim
Laypzigli kızların bacakları böyle uzak olmasa.

1959

* * *

Kar kesti yolu
sen yoktun
oturdum karşına dizüstü
seyrettim yüzünü
gözlerim kapalı.

Gemiler geçmiyor uçaklar uçmuyor
sen yoktun
karşında duvara dayanmıştım
konuştum konuştum konuştum
ağzımı açmadım.

Sen yoktun
ellerimle dokundum sana
ellerim yüzümdeydi.

Aralık 1959

VERA'YA

Bir ağaç var içimde
fidesini getirmişim güneşten.
Salınır yaprakları ateş balıklar gibi
yemişleri kuşlar gibi ötüşür.

Yolcular füzelerden
çoktan indi içimdeki yıldıza.
Düşümde işittiğim dille konuşuyorlar,
komuta, böbürlenme, yalvarıp yakarma yok.

İçimde ak bir yol var.
Karıncalar buğday taneleriyle
bayram çığlıklarıyla kamyonlar gelir geçer
ama yasak, geçemez cenaze arabası.

İçimde mis kokulu
kızıl bir gül gibi duruyor zaman.
Ama bugün cumaymış, yarın cumartesiymiş,
çoğum gitmiş de azım kalmış, umurumda değil.

15.1.1960, Kislovodsk

RUHUN

Ruhun bir ırmaktır, gülüm,
akar yukarda dağların arasında,
dağların arasından ovaya doğru,
ovaya doğru, ovaya kavuşamadan bir türlü,
bir türlü kavuşamadan uykusuna söğütlerin,
geniş köprü gözlerinin rahatlığına,
sazlıklara, yeşil başlı ördeklere,
düzlüklerin yumuşak kederine kavuşamadan,
kavuşamadan ayışığındaki buğday tarlalarına,
ovaya doğru akar,
akar yukarıda dağların arasından,
bir yığılan bir dağılan bulutları sürükleyip,
geceleri iri iri yıldızları, taşıyarak,
dağbaşı yıldızlarını,
mavi güneşlerini de dağbaşı karlarının,
akar köpüklene köpüklene,
dibinde ak taşları kara taşlara karıştırıp,
akar akıntıya karşı yüzen balıklarıyla,
dönemeçlerde kuşkulu,
uçurumlara düşüp şahlanarak,
kendi uğultusuyla deli divane
akar yukarda dağların arasından,
dağların arasından ovaya doğru,
ovaya doğru, ovayı kovalayıp
ovaya kavuşamadan bir türlü.

Kislovodsk, 3 Şubat 1960

SABAH KARANLIĞI

Sabah karanlığında telgıraf direkleri,
yol.
Sabah karanlığında aynası parlayan konsol
masa
terlik,
eşyalar birbirini yeniden görüp tanır.
Odamızda sabah karanlığı bir yelken gibi aydınlanır.
Odamızda pırlanta yüzük gibidir mavi serinlik.
Yıldızlar ağarır odamızda.

Çok uzakta,
gökyüzündeki derenin dibinde ağarır taşlar.
Başı yastıktadır gülümün
alabildiğine geniş kuştüyü yastıktadır başı.
Elleri iki ak lâle gibi yorganın üstündedir.
Saçlarında kuşlar ötüşmeğe başlar.

Sabah karanlığında ağaçları, fabrika bacalarıyla şehir.
Sabah karanlığında ağaçlar ıslaktır fabrika bacaları sıcak.
Sabah karanlığında asfaltı okşayarak
ilk adımlar odamızdan geçer
ilk motor uğultusu
ilk kahkaha
ilk küfür,
seyyar börekçinin camekânındaki buğu
sütçüye giren çizmeli şoför
komşuların ağlayan çocuğu
mavi afişteki güvercin
vitrindeki manken
sarı iskarpinleri ayağında
ve sandal ağacından Çin yelpazeleri

ve kırmızı o kalın ağzı bir tanemin
ve bütün uyanışların en mutluları en tazeleri
odamızdan geçer sabah karanlığında.

Sabah karanlığında radyoyu açarım :
Dev adlı madenlerle dev sayılar birbirine karışır
petrol kuyuları mısır tarlalarıyla yarışır
Lenin nişanı alan çoban
(resmini ilk sayfalarda görmüşüm
kalın bıyıkları sarkık kara)
konuşur genç kız gibi sıkılıp utanaraktan.
Geçilir kutuplardan gelen haberlere
sonra bu sabah saat altıda
üçüncü suputnik
dönerken yeryüzünü 8879 kere
açılır yastıkta kocaman gözleri gülümün.
Dumanlı dağ gölleri gibidirler henüz.
İçlerinden mavi balıklar geçer kıvıltılarla
diplerinde yeşil çamlar durur
bakarlar derin dümdüz
rüyalarının sonu sabah karanlığında pırıl pırıl vurur
aydınlanırım,
kendi kendimi görüp yeniden tanırım
kıyasıya bahtiyarımdır
azıcık utanırım
ama azıcık.

Yolculuğa hazır bir yelken gibidir,
aydınlık bir yelken gibi
sabahleyin odamızda karanlık.
Gülüm çıkar yataktan bir kayısı gibi çıplak.
Mavi afişteki güvercin gibi aktır sabah karanlığında yatak.

1960 Şubat, Kislovodsk

GÜNEY DAĞLARININ HATIRASINDA KALAN

Kuzeyden indim bu güney dağlarının memleketine ikindiüzeri.
Yanımda genç, ak bir kadın vardı,
yüzüne mavi bir tanyeri gibi çekilmiş olan gözleri,
dümdüz, saman sarısı saçlarıyla...

Kuzeyden indim bu güney dağlarının memleketine ikindiüzeri.
Bu dağlar,
insanların, ineklerin, kamyonların arasında yaşıyorlardı,
söğütler, elmalar, meşeler ve çam ağaçlarıyla
ve artık
yanımdaki ak kadının
saman sarısı saçlarıyla,
kaplanlar ve alabalıklarla beraber.

Bu dağlar,
karlıydılar, güneşliydiler, kırmızı ve koyu yeşildiler,
yıkılmış hisarları vardı.
Bu dağlar,
okul defterlerinin yaprakları arasında yaşıyorlardı,
sanatoryumların ve devlet mağazalarının içinde,
kıvrım kıvrım asfalt yollarla tahta köprülerin arasında.
Bu dağlar,
vurulmuş yaban keçilerinin yarasında,
ve göllerin dibinde yaşıyorlardı
ve artık
bir kadın vardı,
yüzüne mavi bir tanyeri gibi çekilmiş gözleriyle ak bir kadın
ve artık
biliyorum
yalnız bu mavi tanyeri kalacak aklında bu güney dağlarının.

4 Şubat 1960, Kislovodsk

GECELEYİN BAKÜ

Geceleyin yıldızsız ağır denize kadar
geceleyin zifiri karanlıkta
güneşli buğday tarlasıdır Bakü şehri.
Tepedeyim,
avuç avuç çarpar yüzüme ışık taneleri,
havada rast peşrevi Boğaziçi suları gibi akar.
Tepedeyim,
uzaklaşır uçsuz bucaksız ayrılıkta
bir sal gibi yüreğim
gider anıların ötesine
yıldızsız ağır denize kadar
zifiri karanlıkta.

1960, Şubat, Bakü

LENİN'LE

Yazın gün ışığına dalar gibi
hayatın içine dalmak,
"Niçin dünyaya geldim,
niçin yaşıyorum?"un
karşılığını bulmak,
genç kalmak gelen günler gibi
genç kalmak gelen günlerle beraber,
genç kalmak,
bir toprak yeşil,
bir bayrak kızıl,
bir güvercin ak,
Lenin'le aynı türküden,
aynı ırmaktan,
aynı siperden, aynı yapı yerinden olmak...

1960 Şubat, Moskova

LENİN ÜSTÜNE VILADİMİR İLİÇ'LE KONUŞUYORUM

Lenin, diyorum da, Vıladimir İliç,
içimde bir rahatlık,
bir güven : kendime, insanlara, toprağa,
bir uçsuz bucaksız sevinç...
Lenin, diyorum da, Vıladimir İliç,
bir bayrak, bir mavilikte,
kızıl bir gül gibi açıyor,
elmalar saçılıyor,
çocuklar :
ak, kara, sarı,
güle oynaşa topluyor elmaları...
Lenin, diyorum da, Vıladimir İliç,
Lenin, diyorum
ve 40 yıldır onun peşince parti biletimle gidiyorum.
Yüreğim ağzımda çıkarım karşısına her seferinde,
ama önünde yere kapanmak gelmez içimden.
Uludur, alabildiğine ulu,
ama ezilmem ululuğuyla,
elimden tutar,
çeker beni yukarıya kendine doğru.
Biliyorum, Vıladimir İliç,
övülmeyi sevmez o,
üstüne şiirler yazılıp türküler yakılmasını,
hele putlaşmayı hiç mi, hiç.
Ama onun Sovyetler Birliği, onun Çin'i, Lehistan'ı,
onun sesine koşan büyük insanlığın önünde,

yahut onun doğum gününde,
aynı nimet,
aynı hayranlık,
aynı sevinç
dolup taşardı sizin de yüreğinizden
siz kendiniz Lenin olmasaydınız Vıladimir İliç.

1960 Şubat, Moskova

•

SALATALIK

Ekber Babayef'e

Avluda dizboyu kar
lapa lapa da yağıyor
hızını alamadı sabahtan beri bir türlü.
Mutfaktayız.
Masada, muşambanın üstünde bahar,
masada, muşambanın üstünde körpecik bir salatalık
çiçeği burnunda, pütürlü.
Çepçevre oturmuş bakıyoruz ona,
şavkı vuruyor yüzümüze yumuşacık
bir tazeliktir kokuyor bir tazelik.
Çepçevre oturmuş bakıyoruz ona
şaşkın
düşünceli
iyimser.
Rüyada gibi bir halimiz var.
Masada, muşambanın üstünde umut,
masada, muşambanın üstünde güzel günler
yeşil bir güneşle yüklü bir bulut
yaklaşan sabırsız zümrüt bir kalabalık
açılıp saçılacak sevdalar
masada, muşambanın üstünde körpecik bir salatalık
çiçeği burnunda, pütürlü.
Avluda dizboyu kar
lapa lapa da yağıyor
hızını alamadı sabahtan beri bir türlü.

Mart 1960, Moskova

* * *

Kadınım Brest'e kadar benimle geldi,
indi tirenden peronda kaldı,
ufaldı, ufaldı, ufaldı,
uçsuz bucaksız mavilikte buğday tanesi oldu,
sonra raylardan başka şey göremedim.

Sonra, Leh toprağından seslendi karşılık veremedim.
"Nerdesin gülüm, nerdesin?" diye soramadım,
"Yanıma gel!" dedi, yanına varamadım,
hiç durmayacakmış gibi gidiyordu tiren,
boğuluyorum kederden.

Sonra, kumla toprakta kar parçaları çürüyordu,
sonra, birden anladım ki, kadınım beni görüyordu,
"Beni unuttun mu, beni unuttun mu?" diye soruyordu,
baharsa çamurlu çıplak ayaklarıyla gökyüzünde yürüyordu.

Sonra, yıldızlar inip kondu telgıraf tellerine,
karanlıksa yağmur gibi çarpıyordu tirene,
kadınım telgıraf direklerinin altında duruyordu,
koynumdaymış gibi de yüreği küt küt vuruyordu,
direkler gelip geçiyordu o kımıldanmıyordu yerinden,
hiç durmayacakmış gibi gidiyordu tiren
boğuluyordum kederden.

Sonra birden anladım ki, yıllardır, ama uzun yıllardır bu tirend
yaşıyorum.
— ama, bunu nasıl, neden anladığıma hâlâ şaşıyorum —
ve hep aynı büyük, aynı umutlu türküyü söyleyerek
sevdiğim şehirle sevdiğim kadınlardan boyuna uzaklaşıyorum
ve hasretlerini etimin içinde işleyen bir yara gibi taşıyorum
ve bir yerlere yaklaşıyorum, bir yerlere yaklaşıyorum.

Mart 1960, Akdeniz

***

Kırdılar tazecik yeşil dallarımızı
Kırdılar kitap tutan ellerimizi
Kanına girdiler çocuklarımızın.

1960, Nisan

İLK ROMA AKŞAMIM

Sarı sıcak kocaman ıslak bir çiçek
kırmızı balıklar yosunların arasında
karıncalar pırıl pırıl
kara gözlü telâşlı karıncalar
ve çınarlarla taş beygirler sırılsıklamdı
bir kadın gördüm
elleri kalçasında başında çamaşır sepeti
bir kadın gördüm
cıgara içiyor 60 modeli Ford arabasında
bir kadın gördüm
otobüs durağında gözleri kapalı
dokunsan ağlayacak
dört bir yanım ışıl ışıl camdı
ve camlar hep birden bağırıp çağırıyordu
nisandı akşamdı
yağmur yağıyordu
esmer ayakları çıplak bir yağmur
yağmur yağıyordu ömrümün ilk Roma akşamına
ve ilk şemsiyesine ömrümün
şemsiyem ihtiyardı
bana onu genç bir sosyalist verdi
sarışın sol bir sosyalist
bir komünist mitingine gidiyordum
şemsiyem bahtiyardı
bahtiyardım
Roma ıslak bir duvardı
ve artık bu duvarda bir tek afiş vardı
gittiğim mitingin afişi.

Nisan 1960, Roma

BEYAZIT MEYDANI'NDAKİ ÖLÜ

Bir ölü yatıyor
on dokuz yaşında bir delikanlı
gündüzleri güneşte
geceleri yıldızların altında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor
ders kitabı bir elinde
bir elinde başlamadan biten rüyası
bin dokuz yüz altmış yılı Nisanında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor
vurdular
kurşun yarası
kızıl karanfil gibi açmış alnında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatacak
toprağa şıp şıp damlayacak kanı
silâhlı milletim hürriyet türküleriyle gelip
zaptedene kadar
büyük meydanı.

Mayıs 1960

VERA'NIN UYKUDAN UYANIŞI

İskemleler ayakta uyuyor
masa da öyle
serilmiş yatıyor sırtüstü kilim
yummuş nakışlarını
ayna uyuyor
pencerelerin sımsıkı kapalı gözleri
uyuyor sarkıtmış boşluğa bacaklarını balkon
karşı damda bacalar uyuyor
kaldırımda akasyalar da öyle
bulut uyuyor
göğsünde yıldızıyla
evin içinde dışında uykuda aydınlık
uyandın gülüm
iskemleler uyandı
köşeden köşeye koşuştular
masa da öyle
doğrulup oturdu kilim
nakışları açıldı katmer katmer
ayna seher vakti gölü gibi uyandı
açtı kocaman mavi gözlerini pencereler
uyandı balkon
toparladı bacaklarını boşluktan
tüttü karşı damda bacalar
kaldırımda akasyalar ötüştü
bulut uyandı
attı göğsündeki yıldızı odamıza
evin içinde dışında uyandı aydınlık
doldu saçlarına senin
dolandı çıplak beline ak ayaklarına senin.

Mayıs 1960, Moskova

* * *

Ayrılık demir çubuk gibi sallanıyor havada
çarpıyor yüzüme yüzüme
şaşkınlaştım

kaçıyorum ayrılık kovalıyor beni
yolu yok elinden kurtulmanın
dizlerim kesildi yıkılacağım

ayrılık zaman değil yol değil
ayrılık aramızda bir köprü
kıldan ince kılıçtan keskin

kıldan ince kılıçtan keskin
ayrılık aramızda bir köprü
seninle diz dize otururken de

6 Haziran 1960
Berlin - Moskova uçak

VERA'YA

Moskova'nın 110 kilometre doğusunda
Oka ırmağından öğrendim gümüş türküsünü ırmakların
durup dinlenmeden akıp gitmenin ululuğunu
ırmak gemilerinden suya düşen ışıkların çağrısını uzaklara
Oka ırmağından öğrendim hasretlerinin dalgın deliliğini.
Yaz geceleri Oka ırmağı
ince kumları ve sedefleriyle
ak bir kadını yıkayarak
aktı odamda kalın kütüklerinin arasından.
Yaz geceleri düşmedi dallarından zamanların yaprakları
gitmeden gittim adını hâlâ bilmediğim topraklara.

16 Temmuz 1960

YAZ YAĞMURU

Bir yaz yağmuru yağdı içime
ezildi iri üzüm taneleri camlarımda
gözleri kamaştı yapraklarımın

Bir yaz yağmuru yağdı içime
gümüş güvercinler uçtu damlarımdan
koştu yalnayak toprağım

Bir yaz yağmuru yağdı içime
tıramvayıma atladı bir kadın
ak baldırları ıslak

Bir yaz yağmuru yağdı içime
içimdeki kederi serinletmeksizin

Bir yaz yağmuru yağdı içime
ansızın başladı dindi ansızın
eski yerinde duruyor sıcaklık
kör demiryolunda paslı kalın

4 Ağustos 196(

* * *

Seviyorum seni ekmeği tuza banıp yer gibi
geceleyin ateşler içinde uyanarak
ağzımı dayayıp musluğa su içer gibi,
ağır posta paketini, neyin nesi belirsiz,
telâşlı, sevinçli, kuşkulu açar gibi,
seviyorum seni denizi uçakla ilk defa geçer gibi.
İstanbul'da yumuşacık kararırken ortalık
içimde kımıldanan bir şeyler gibi,
seviyorum seni "Yaşıyoruz çok şükür!" der gibi.

27 Ağustos 1960

* * *

Her günüm mis gibi dünya kokan bir kavun dilimi
senin sayende.
Bütün yemişler elime güneşte: mişim gibi uzanıyor
senin sayende.
Senin sayende yalnız umutlardan alıyorum balımı.
Yüreğimin çalışı senin sayende.
En yalnız akşamlarım bile duvarında gülen bir Anadolu kilimi
senin sayende.
Şehrime ulaşmadan bitirirken yolumu
bir gül bahçesinde dinlendim senin sayende
Senin sayende, içeri sokmuyorum
en yumuşak urbalarını giyip
büyük rahatlığa çağıran türküleriyle kapımı çalan ölümü.

29 Ağustos 1960

* * *

Şu karşıki ışıklara iner bu asfalt.
İnekler üçer üçer yüklenmiş kamyonlara,
sallanıyor başları ağır, rahat.
Şu karşıki ışıklara iner bu asfalt.

İnekler üçer üçer yüklenmiş kamyonlara,
karası, alacası, sarısı.
Hiç kimse anlatamaz onlara :
mezbahaya gidiliyor gece yarısı.

Şu karşıki ışıklara iner bu asfalt.
İnekler üçer üçer yüklenmiş kamyonlara,
sallanıyor başları ağır, rahat.

1 Eylül 1960

* * *

Uyandım bu sabah da
ve yürüdü üstüme doğru karmakarışık :
duvar, battaniye, cam ve plastik ve tahta
ve tavana vuran kararmış gümüşten ışık.

Ve yürüdü üstüme bir tıramvay bileti
ve düşümün bu yana düşüp sönen yarısı
ve otel odası denen düşman memleketi,
bir şiirden üç satır ve bir saman sarısı.

Yürüdü üstüme doğru ak alnıyla zaman
ve anılar yağmurlu ve boşluğun yatakta
ve haber ikimizden ve ayrılığımızdan.
Uyandım bu sabah da.

6 Eylül 1960

* * *

Durup dururken içimde bir şeyler kopup tıkıyor boğazımı,
durup dururken sıçrayıp kalkıyorum yarıda bırakıp yazımı,
durup dururken rüya görüyorum bir otelde, holde, ayakta,
durup dururken çarpıyor alnıma kaldırımdaki ağaç,
durup dururken bir kurt uluyor aya karşı bahtsız, öfkeli, aç,
durup dururken yıldızlar inip sallanıyor bir bahçede,
salıncakta,
durup dururken mezardaki hâlim geçiyor aklımdan,
durup dururken kafamda bir güneşli duman,
durup dururken hiç bitmeyecekmiş gibi bağlanıyorum
başladığım güne,
ve her seferinde sen çıkıyorsun suyun yüzüne...

8 Eylül 1960

* * *

Sabah saat altı.
Açtım günün kapısını girdim içeri,
karşıladı beni pencerede genç mavinin tadı,
aynada alnımın dünden kalma çizgileri
ve ensemde bir kadın sesi ayva tüyü gibi yumuşak
ve radyoda memleket haberi
ve artık oburluğum dolup dolup taşarak
koşacağım ağaçtan ağaca saatlerin yemiş bahçesinde
ve güneş batacak yavrum
ve umuyorum, gecenin ötesinde
bekliyecek beni yeni bir mavinin tadı, umuyorum...

14 Eylül 1960

* * *

Laypzig'de bir yağmur yağıyor incecikten,
yağıyoruz vitrinler, ağaçlar, insanlar,
bir de otomobillerin hızı,
bir de geçmiş zamanlar,
bir de saman sarısı,
bir de ben
yağıyoruz yağan yağmurla beraber incecikten.

18 Eylül 1960

* * *

İnsanların türküleri kendilerinden güzel,
kendilerinden umutlu,
kendilerinden kederli,
daha uzun ömürlü kendilerinden.
Sevdim insanlardan çok türkülerini.
İnsansız yaşayabildim
türküsüz hiçbir zaman.
Hiçbir zaman beni aldatmadı türküler de.

Türküleri anladım hangi dilde söylenirse söylensin.

Bu dünyada yiyip içtiklerimin,
gezip tozduklarımın,
görüp işittiklerimin,
dokunduklarımın, anladıklarımın
hiçbiri, hiçbiri,
beni bahtiyar etmedi türküler kadar...

20 Eylül 1960

* * *

1960 güzünde Laypzig'de Astorya Oteli'nde
dördümüz aynı yatakta yattık
dördümüz holde dolaştık yan yana
dördümüz yemek yedik aynı tabaktan
dördümüz diz dize dinledik aynı radyoyu
dördümüz sen alabildiğine uzaktın
dördümüz ben alabildiğine tutkundum dünyayla sana
dördümüz eldivenlerini çıkartmıştı ölüm
dördümüz 1960 güzünde Laypzig'de Astorya Oteli'nde.

23 Eylül 1960

KIRKINCI YILIMIZ

Hepimiz kırk yıl önce doğduk,
kırk yıl önce sabahleyin
kırk yıl önce gün ışırken Bedreddin'in İznik Gölü'nde
çamlı bellerinden birinde Köroğlu'nun
ve Sibirya'dan, esirlikten dönen Bolşevik Osman
pusuya düşürürken Urfa yolunda seher vakti Fıransızı.

Hepimiz kırk yaşındayız
yirmisine basanımız da
altmışını geçenimiz de
atılıp ölenimiz de İstanbul'da Müdüriyet penceresinden.

Bu kırkıncı yılımızda
ne bir ormanız
ne şose boyunda tek tük kavak ağacı
bir tarlayız tohumu saçılmış.

Hepimiz kırkına bastık bu sabah
hapiste yatanımız,
işyerindekilerimiz, muhacirimiz.
Hepimiz kırkına bastık bu sabah.
Yoldaşlar yeni yeni yıllara!

25 Eylül 1960

* * *

Üstümüze yazdıklarımın hepsi yalan
onlar olan değil olmasını istediklerimdi aramızda
onlar ulaşılmaz dallarında duran hasretlerimdi
onlar susuzluğumdu düşlerimin kuyusundan çekilmiş
ışığa çizdiğim resimlerdi onlar.

Üstümüze yazdıklarımın doğru hepsi
güzelliğin
yani bir yemiş sepeti yahut kır sofrası
sensizliğim
yani şehrin son köşesinde son sokak feneri oluşum
kıskanışım seni
yani gözüm bağlı koşuşum geceleyin tirenlerin arasında
bahtiyarlığım
yani bentlerini yıkıp akan güneşli ırmak.
Üstümüze yazdıklarımın hepsi yalan
üstümüze yazdıklarımın doğru hepsi.

30 Eylül 1960, Laypzig

YAMYAMLAR

Masam, kâatlarım, yazı makinam,
üstüm başım kan içinde,
kan içinde kaldırımları geçtiğim şehirlerin,
duvarlarda ellerimin izleri kan içinde,
yarmışım göğsümü
yüreğimi yiyoruz bir dişiyle beraber.
Mektup yaz, telgıraf çek, telefon et,
geliyorum, geliyorum, geliyorum de,
ölüm, uslandır beni.

25 Ekim 1960

YOLCULUK

Bir şair yolculuk ediyor
bir denizinde dünyamızın
bakarak bir yıldıza.

Yolculuk ediyor şairin biri
yıldızlardan birinde bir denizde
bakarak dünyamıza.

Yolculuk ediyor şairler
denizlerinde kâinatın
bakarak birbirine.

1960, Akdeniz

PİRİ REİS'İN HARTASI

Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
boyamış serin deniz sabahlarının renkleriyle.
Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
göz görmemiş, el değmemiş yıldız hevenkleriyle.
Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
varılan kıyılardan ayak basmamış kumsallara doğru
hayırsız adalarla yeşil papağanların arasından
billûr köşklere giden yolu.

Reis'in hartasında kıtalardan büyük boynuzlu balıklar
ve timsah başlı maymunlar yanardağlardan iri
Reis'in hartasında yelkenliler yürek kadar
ama balıklarla maymunlar yutamıyor yelkenlileri.

Yolculuklar başlamaz yürek çağırmasa
akıl yorulabilir, yılabilir, ama yüreğin sırtı gelmez yere.
Yelkenlilerle gidiliyor kosmosa
Piri Reis'in hartasında yüzen yürek kadar yelkenlilerle.

29 Aralık 1960, Moskova

KOSMOSUN KARDEŞLİĞİ ADINA

Kosmosta bizden başka düşünen var mı
var
bize benzer mi
bilmiyorum
belki bizden güzeldir
bizona benzer meselâ ama çayırdan nazik
belki de akarsuyun şavkına benzer
belki çirkindir bizden
karıncaya benzer meselâ ama traktörden iri
belki de kapı gıcırtısına benzer
belki ne güzeldir bizden ne de çirkin
belki tıpatıp bize benzer
ve yıldızlardan birinde
hangisinde bilmiyorum
yıldızlardan birinde konuşacak elçimiz
hangi dilde bilmiyorum
yıldızlardan birinde konuşacak elçimiz onunla
Tovariş diyecek
söze bu sözle başlayacak biliyorum
Tovariş diyecek
ne üs kurmağa geldim yıldızına
ne petrol ne yemiş imtiyazı istemeğe
Koka-kola satacak da değilim
selâmlamaya geldim seni yeryüzü umutları adına,
bedava ekmek ve bedava karanfil adına

mutlu emeklerle mutlu dinlenmeler adına
"Yârin yanağından gayrı her yerde her şeyde hep beraber"
diyebilmek adına

evlerin
yurtların
dünyaların
ve kosmosun kardeşliği adına.

13 Nisan 1961, Paris

SAMAN SARISI

Vera Tulyakova'ya derin saygılarımla

I

Seher vaktı habersizce girdi gara ekspres
kar içindeydi
ben paltomun yakasını kaldırmış perondaydım
peronda benden başka da kimseler yoktu
durdu önümde yataklı vagonun pencerelerinden biri
perdesi aralıktı
genç bir kadın uyuyordu alacakaranlıkta alt ranzada
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kırmızı dolgun dudaklarıysa şımarık ve somurtkandı
üst ranzada uyuyanı göremedim
habersizce usulcacık çıktı gardan ekspres
bilmiyorum nerden gelip nereye gittiğini
baktım arkasından
üst ranzada ben uyuyorum
Varşova'da Biristol Oteli'nde
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığım yoktu
oysa karyolam tahtaydı dardı
genç bir kadın uyuyor başka bir karyolada
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
ak boynu uzundu yuvarlaktı
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
oysa karyolası tahtaydı dardı
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarılarına
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığımız yoktu
oysa karyolalar tahtaydı dardı
iniyorum merdivenleri dördüncü kattan

asansör bozulmuş yine
aynaların içinde iniyorum merdivenleri
belki yirmi yaşımdayım belki yüz yaşımdayım
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarılarına
üçüncü katta bir kapının ötesinde bir kadın gülüyor sağ elimde kederli bir gül açıldı ağır ağır
Kübalı bir balerinle karşılaştım ikinci katta karlı pencerelerde
taze esmer bir yalaza gibi geçti alnımın üzerinden
şair Nikolas Gilyen Havana'ya döndü çoktan
yıllarca Avrupa ve Asya otellerinin hollerinde oturup içtikti yudum yudum şehirlerimizin hasretini
iki şey var ancak ölümle unutulur
anamızın yüzüyle şehrimizin yüzü
kapıcı uğurladı beni gocuğu geceye batık
yürüdüm buz gibi esen yelin ve neonların içinde yürüdüm
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılarına
çıktılar önüme ansızın
oraları gündüz gibi aydınlıktı ama onları benden başka gören olmadı
bir mangaydılar
kısa konçlu çizmeleri pantolonları ceketleri
kolları kollarında gamalı haç işaretleri
elleri ellerinde otomatikleri vardı
omuzları miğferleri vardı ama başları yoktu
omuzlarıyla miğferlerinin arası boşluktu
hattâ yakaları boyunları vardı ama başları yoktu
ölümlerine ağlanmayan askerlerdendiler
yürüdük
korktukları hem de hayvanca korktukları belli
gözlerinden belli diyemem
başları yok ki gözleri olsun

korktukları hem de hayvanca korktukları belli
belli çizmelerinden
korku belli olur mu çizmelerden
oluyordu onlarınki
korkularından ateş etmeğe de başladılar artsız arasız
bütün yapılara bütün taşıt araçlarına bütün canlılara
her sese her kıvıltıya ateş ediyorlar
hattâ Şopen Sokağı'nda mavi balıklı bir afişe ateş ettiler
ama ne bir sıva parçası düşüyor ne bir cam kırılıyor
ve kurşun seslerini benden başka duyan yok
ölüler bir SS mangası da olsa ölüler öldüremez
ölüler dirilerek öldürür kurt olup elmanın içine girerek
ama korktukları hem de hayvanca korktukları belli
bu şehir öldürülmemiş miydi kendileri öldürülmeden önce
bu şehrin kemikleri birer birer kırılıp derisi yüzülmemiş miydi
derisinden kitap kabı yapılmamış mıydı yağından sabun saçlarından sicim
ama işte duruyordu karşılarında gecenin ve buz gibi esen yelin içinde sıcak
bir fırıncala gibi
vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılarına
Belveder yolunda düşündüm Lehlileri
kahraman bir mazurka oynuyorlar tarihleri boyunca
Belveder yolunda düşündüm Lehlileri
bana ilk ve belki de son nişanımı bu sarayda verdiler
tören memuru açtı yaldızlı ak kapıyı
girdim büyük salona genç bir kadınla
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
ortalıkta da ikimizden başka kimseler yoktu
bir de akvareller bir de incecik koltuklar kanapeler bebekevlerindeki gibi

ve sen bundan dolayı
bir resimdin açık maviyle çizilmiş belki de bir taş bebektin
belki bir pırıltıydın düşümden damlamış sol mememin üstüne
uyuyordun alacakaranlıkta alt ranzada
ak boynun uzundu yuvarlaktı
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığın yoktu
ve işte Kırakof şehrinde Kapris Barı
vakıt hızla ilerliyor gece yarılarına yaklaşıyoruz
ayrılık masanın üstündeydi kahve bardağınla limonatamın arasında
onu oraya sen koydun
bir taş kuyunun dibindeki suydu
bakıyorum eğilip
bir koca kişi gülümsüyor bir buluta belli belirsiz
sesleniyorum
seni yitirmiş geri dönüyor sesimin yankıları
ayrılık masanın üstündeydi cıgara paketinde
gözlüklü garson getirdi onu ama sen ısmarladın
kıvrılan bir dumandı gözlerinin içinde senin
cıgaranın ucunda senin
ve hoşça kal demeğe hazır olan avucunda
ayrılık masanın üstünde dirseğini dayadığın yerdeydi
aklından geçenlerdeydi ayrılık
benden gizlediklerinde gizlemediklerinde
ayrılık rahatlığındaydı senin
senin güvenindeydi bana
büyük korkundaydı ayrılık
birdenbire kapın açılır gibi sevdalanmak birilerine ansızın
oysa beni seviyorsun ama bunun farkında değilsin

ayrılık bunu farketmeyişindeydi senin
ayrılık kurtulmuştu yerçekiminden ağırlığı yoktu tüy gibiydi diyemem
tüyün de ağırlığı var ayrılığın ağırlığı yoktu ama kendisi vardı
vakıt hızla ilerliyor gece yarıları yaklaşıyor bize
yürüdük yıldızlara değen Ortaçağ duvarlarının karanlığında
vakıt hızla akıyordu geriye doğru
ayak seslerimizin yankıları sarı sıska köpekler gibi geliyordu
ardımızdan koşuyordu önümüze
Yegelon Üniversitesi'nde şeytan taşlara tırnaklarını batıra batıra dolaşıyor
bozmağa çalışıyor Kopernik'in Araplardan kalma usturlabını
ve pazar yerinde bezzazlar çarşısının kemerleri altında rok end rol oynuyor Katolik öğrencilerle
vakıt hızla ilerliyor gece yarılarına yaklaşıyoruz
vuruyor bulutlara kızıltısı Nova Huta'nın
orda köylerden gelen genç işçiler madenle birlikte
ruhlarını da alev alev döküyor yeni kalıplara
ve ruhların dökümü madenin dökümünden bin kere zordur
Meryem Ana kilisesinde çan kulesinde saat başlarını çalan borozan gece yarısını çaldı
Ortaçağdan gelen çığlığı yükseldi
şehre yaklaşan düşmanı verdi haber
ve sustu gırtlağına saplanan okla ansızın
borazan iç rahatlığıyla öldü
ve ben yaklaşan düşmanı görüp de haber veremeden öldürülmenin acısını düşündüm
vakıt hızla ilerliyor gece yarıları ışıklarını yeni söndürmüş bir vapur iskelesi gibi arkada kaldı
seher vaktı habersizce girdi gara ekspres
yağmurlar içindeydi Pırağ
bir gölün dibinde gümüş kakma bir sandıktı
kapağını açtım

içinde genç bir kadın uyuyor camdan kuşların arasında
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
kapadım kapağı yükledim sandığı yük vagonuna
habersizce usulcacık çıktı gardan ekspres
baktım arkasından kollarım iki yanıma sarkık
yağmurlar içindeydi Pırağ
sen yoksun
uyuyorsun alacakaranlıkta alt ranzada
üst ranza bomboş
sen yoksun
yeryüzünün en güzel şehirlerinden biri boşaldı
içinden elini çektiğin bir eldiven gibi boşaldı
söndü artık seni görmeyen aynalar nasıl sönerse
yitirilmiş akşamlar gibi Vıltava suyu akıyor köprülerin altından
sokaklar bomboş
bütün pencerelerde perdeler inik
tıramvaylar bomboş geçiyor
biletçileri vatmanları bile yok
kahveler bomboş
lokantalar barlar da öyle
vitrinler bomboş
ne kumaş ne kıristal ne et ne şarap
ne bir kitap ne bir şekerleme kutusu
ne bir karanfil
şehri duman gibi saran bu yalnızlığın içinde bir koca kişi yalnızlıkta on kat artan ihtiyarlığın kederinden silkinmek için Lejyonerler Köprüsü'nden martılara ekmek atıyor
gereğinden genç yüreğinin kanına batırıp
her lokmayı
vakıtları yakalamak istiyorum

parmaklarımda kalıyor altın tozları hızlarının
yataklı vagonda bir kadın uyuyor alt ranzada
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
elleriyse gümüş şamdanlarda mumlardı
üst ranzada uyuyanı göremedim
ben değilim bir uyuyan varsa orda
belki de üst ranza boş
Moskova'ydı üst ranzadaki belki
duman basmış Leh toprağını
Birest'i de basmış
iki gündür uçaklar kalkıp inemiyor
ama tirenler gelip gidiyor bebekleri akmış gözlerin içinden geçiyorlar
Berlin'den beri kompartımanda bir başımayım
karlı ovaların güneşiyle uyandım ertesi sabah
yemekli vagonda kefir denen bir çeşit ayran içtim
garson kız tanıdı beni
iki piyesimi seyretmiş Moskova'da
garda genç bir kadın beni karşıladı
beli karınca belinden ince
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
tuttum elinden yürüdük
yürüdük güneşin altında karları çıtırdata çıtırdata
o yıl erken gelmişti bahar
o günler Çobanyıldızına haber uçurulan günlerdi
Moskova bahtiyardı bahtiyardım bahtiyardık
yitirdim seni ansızın Mayakovski Alanı'nda yitirdim ansızın seni oysa
ansızın değil çünkü önce yitirdim avucumda elinin sıcaklığını senin
sonra elinin yumuşak ağırlığını yitirdim avucumda sonra elini
ve ayrılık parmaklarımızın birbirine ilk değişinde başlamıştı çoktan

ama yine de ansızın yitirdim seni
asfalt denizlerinde otomobilleri durdurup baktım içlerine yoksun
bulvarlar karlı
seninkiler yok ayak izleri arasında
botlu iskarpinli çoraplı çıplak senin ayak izlerini birde tanırım
milisyonerlere sordum
görmediniz mi
eldivenlerini çıkarmışsa ellerini görmemek olmaz
elleri gümüş şamdanlarda mumlardır
milisyonerler büyük bir nezaketle karşılık veriyor
görmedik
İstanbul'da Sarayburnu akıntısını çıkıyor bir romorkör ardında üç mavna
gak gak ediyor da vak vak ediyor da martı kuşları
seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan romorkörün kaptanına seslenemedim çünkü makinası öyle gümbürdüyordu ki sesimi duyamazdı yorgundu da kaptan ceketinin düğmeleri de kopuktu
seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan
görmedik
girdim giriyorum Moskova'nın bütün sokaklarında bütün kuyruklara
ve yalnız kadınlara soruyorum
yün başörtülü güler yüzlü sabırlı sessiz kocakarılar
al yanaklı kopça burunlu tazeler şapkaları yeşil kadife
ve genç kızlar tertemiz sımsıkı gayetle de şık
belki korkunç kocakarılar bezgin tazeler şapşal kızlar da var ama onlardan bana ne
güzeli kadın milleti erkeklerden önce görür ve unutmaz
görmediniz mi
saçları saman sarısı kirpikleri mavi

kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri kocaman
Pırağ'da aldı
görmedik
vakıtlarla yarışıyorum bir onlar öne geçiyor bir ben
onlar öne geçince ufalan kırmızı ışıklarını görmez olacağım diye ödüm kopuyor
ben öne geçtim mi ışıldakları gölgemi düşürüyor yola gölgem koşuyor önümde gölgemi yitireceğim diye de bir telâştır alıyor beni
tiyatrolara konserlere sinemalara giriyorum
Bolşoy'a girmedim bu gece oynanan operayı sevmezsin
Kalamış'ta Balıkçının Meyhanesine girdim ve Sait Faik'le tatlı tatlı konuşuyorduk ben hapisten çıkalı bir ay olmuştu onun karaciğeri sancılar içindeydi ve dünya güzeldi
lokantalara giriyorum estırat orkestraları yani cazları ünlülerin
sırmalı kapıcılara bahşiş sever dalgın garsonlara
gardroptakilere ve bizim mahalle bekçisine soruyorum
görmedik
çaldı geceyarısını Stırasnoy Manastırı'nın saat kulesi
oysa manastır da kule de yıkıldı çoktan
yapılıyor şehrin en büyük sineması oralarda
oralarda on dokuz yaşıma rastladım
birbirimizi birde tanıdık
oysa birbirimizin yüzünü görmüşlüğümüz yoktu fotoğraflarımızı bile
ama yine de birbirimizi birde tanıdık şaşmadık el sıkışmak istedik
ama ellerimiz birbirine dokunamıyor aramızda kırk yıllık zaman duruyor
uçsuz bucaksız donmuş duruyor bir kuzey denizidir
ve Stırasnoy Alanı'na şimdi Puşkin Alanı kar yağmağa başladı

üşüyorum hele ellerim ayaklarım
oysa yün çoraplıyım da kunduralarımla eldivenlerim kürklü
çorapsız olan oydu bezle sarmış postallarında ayaklarını elleri çıplak
ağzında ham bir elmanın tadı dünya
on dördünde bir kız memesi sertliği avuçlarındaki
gözünde türkülerin boyu kilometre kilometre ölümün boyu bir karış
ve haberi yok başına geleceklerin hiçbirinden
onun başına gelecekleri bir ben biliyorum
çünkü inandım onun bütün inandıklarına
sevdim seveceği bütün kadınları
yazdım yazacağı bütün şiirleri
yattım yatacağı bütün hapislerde
geçtim geçeceği bütün şehirlerden
hastalandım bütün hastalıklarıyla
bütün uykularını uyudum gördüm göreceği bütün düşleri
bütün yitireceklerini yitirdim
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri koskocaman
görmedim

II

On dokuz yaşım Beyazıt Meydanı'ndan geçiyor çıkıyor Kızıl Meydan'a
Konkord'a iniyor Abidin'e rastlıyorum da meydanlardan konuşuyoruz
evveli gün Gagarin en büyük meydanı dolaşıp döndü Titof da dolaşıp
dönecek hem de on yedi buçuk kere dolanacak ama daha bundan
haberim yok
meydanlarla yapılardan konuşuyoruz Abidin'le tavan arasındaki otel
odamda
Sen ırmağı da akıyor Notr Dam'ın iki yanından

ben geceleyin penceremden bir ay dilimiymiş gibi görüyorum Sen ırmağını rıhtımında yıldızların
bir de genç bir kadın uyuyor tavan arasındaki odamda Paris damlarının bacalarına karışmış
yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu
saman sarısı saçları bigudili mavi kirpikleriyse yüzünde bulut
çekirdekteki meydanla çekirdekteki yapıdan konuşuyoruz Abidin'le
meydanda fırdönen Celâlettin'den konuşuyoruz
Abidin uçsuz bucaksız hızın renklerini döktürüyor
ben renkleri yemiş gibi yerim
ve Matis bir manavdır kosmos yemişleri satar
bizim Abidin de öyle Avni de Levni de
mikroskobun ve füze lumbuzlarının gördüğü yapılar meydanlar renkler ve şairleri ressamları çalgıcıları onların
hamlenin resmini yapıyor Abidin yüz elliye altmışın meydanlığında
suda balıkları nasıl görüp suda balıkları nasıl avlayabilirsem öyle görüp öyle avlayabilirim kıvıl kıvıl akan vakıtları tuvalinde Abidin'in
Sen ırmağı da bir ay dilimi gibi
genç bir kadın uyuyor ay diliminin üstünde
onu kaç kere yitirip kaç kere buldum daha kaç kere yitirip kaç kere bulacağım
işte böyle işte böyle kızım düşürdüm ömrümün bir parçasını Sen ırmağına Sen Mişel Köprüsü'nden
ömrümün bir parçası Mösyö Düpon'un oltasına takılacak bir sabah çiselerken aydınlık
Mösyö Düpon çekip çıkaracak onu sudan Paris'in mavi suretiyle birlikte ve hiçbir şeye benzetemiyecek ömrümün bir parçasını ne balığa ne pabuç eskisine
atacak onu Mösyö Düpon gerisin geriye Paris'in suretiyle birlikte suret eski yerinde kalacak.

Sen ırmağıyla akacak ömrümün bir parçası büyük mezarlığına ırmakların
damarlarımda akan kanın hışırtısıyla uyandım
parmaklarımın ağırlığı yok
parmaklarım ellerimle ayaklarımdan kopup havalanacaklar salına salına
dönecekler başımın üstünde
sağım yok solum yok yukarım aşağım yok
Abidin'e söylemeli de resmini yapsın Beyazıt Meydanı'nda şehit düşenin
ve Gagarin Yoldaşın ve daha adını sanını kaşını gözünü bilmediğimiz Titof Yoldaşın ve ondan sonrakilerin ve tavan arasında yatan
genç kadının
Küba'dan döndüm bu sabah
Küba meydanında altı milyon kişi akı karası sarısı melezi ışıklı bir
çekirdek dikiyor çekirdeklerin çekirdeğini güle oynaya
sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
işin kolayına kaçmadan ama
gül yanaklı bebesini emziren melek yüzlü anneciğin resmini değil
ne de ak örtüde elmaların
ne de akvaryumda su kabarcıklarının arasında dolanan kırmızı balığınkini
sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
1961 yazı ortalarında Küba'nın resmini yapabilir misin
çok şükür çok şükür bugünü de gördüm ölsem de gam yemem gayrının
resmini yapabilir misin üstat
yazık yazık Havana'da bu sabah doğmak varmışın resmini yapabilir misin
bir el gördüm Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz kıyısına yakın
bir duvarın üstünde bir el gördüm
ferah bir türküydü duvar
el okşuyordu duvarı
el altı aylıktı okşuyordu boynunu anasının

on yedi yaşındaydı el ve Mariya'nın memelerini okşuyordu avucu nasır
nasırdı ve Karayip denizi kokuyordu
yirmi yaşındaydı el ve okşuyordu boynunu altı aylık oğlunun
yirmi beş yaşındaydı el ve okşamayı unutmuştu çoktan
otuz yaşındaydı el ve Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz
kıyısında bir duvarın üstünde gördüm onu
okşuyordu duvarı
sen el resimleri yaparsın Abidin bizim ırgatların demircilerin ellerini
Kübalı balıkçı Nikolas'ın da elini yap karakalem
kooperatiften aldığı pırıl pırıl evinin duvarında okşamaya kavuşan ve
okşamayı bir daha yitirmeyecek Kübalı balıkçı Nikolas'ın elini
kocaman bir el
deniz kaplumbağası bir el
ferah bir duvarı okşayabildiğine inanamayan bir el
artık bütün sevinçlere inanan bir el
güneşli denizli kutsal bir el
Fidel'in sözleri gibi bereketli topraklarda şekerkamışı hızıyla fışkırıp
yeşerip ballanan umutların eli
1961'de Küba'da çok renkli çok serin ağaçlar gibi evler ve çok rahat evler
gibi ağaçlar diken ellerden biri
çelik dökmeğe hazırlanan ellerden biri
mitralyözü türküleştiren türküleri mitralyözleştiren el
yalansız hürriyetin eli
Fidel'in sıktığı el
ömrünün ilk kurşunkalemiyle ömrünün ilk kâadına hürriyet sözcüğünü
yazan el
hürriyet sözcüğünü söylerken sulanıyor ağızları Kübalıların balkutusu bir
karpuzu kesiyorlarmış gibi
ve gözleri parlıyor erkeklerinin
ve kızlarının eziliyor içi dokununca dudakları hürriyet sözcüğüne

ve koca kişileri en tatlı anılarını çekip kuyudan yudum yudum içiyor
mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin
hürriyet sözcüğünün resmini ama yalansızının
akşam oluyor Paris'te
Notr Dam turuncu bir lamba gibi yanıp söndü ve Paris'in bütün eski yeni taşları turuncu bir lamba gibi yanıp söndü
bizim zanaatları düşünüyorum şiirciliği resimciliği çalgıcılığı filân düşünüyorum ve anlıyorum ki
bir ulu ırmak akıyor insan eli ilk mağaraya ilk bizonu çizdiğinden beri
sonra bütün çaylar yeni balıkları yeni su otları yeni tatlarıyla dökülüyor onun içine ve kurumayan uçsuz bucaksız akan bir odur.
Paris'te bir kestane ağacı olacak
Paris'in ilk kestanesi Paris kestanelerinin atası
İstanbul'dan gelip yerleşmiş Paris'e Boğaz sırtlarından
hâlâ sağ mıdır bilmem sağsa iki yüz yaşında filân olmalı
gidip elini öpmek isterdim
varıp gölgesinde yatsak isterdim bu kitabın kâadını yapanlar yazısını dizenler nakışını basanlar bu kitabı dükkânında satanlar para verip alanlar alıp da seyredenler bir de Abidin bir de ben bir de bir saman sarısı belâsı, başımın.

Tiren, Varşova - Krakof - Pırağ -
Moskova - Paris - Havana - Moskova
1961

HAVANA RÖPORTAJI

I

Pırağ - Havana uçağı Küba bale takımını bekliyor

sosyalist şehirlerde dans ettiler altı ay
sıcak denizlerdeki adalardan çığlıklarla kalkan renkli kuşlardılar
alışamadım bir türlü
uçak yerden kesilirken kazaların çeşidi gelir aklıma
hele kemeri bağlarken

katkısız mavideyiz
Moskovalı bir kızcağız oturuyor yanımda jeolog
ufacık tefecik de şipşirin de gökgözlü bir bal damlası
Küba Ural'dan biraz gençtir diyor
iki milyon yıl daha genç
ama toprakaltı zenginliği
bin bir gece definesi Ural'ınki gibi

toprağın altında dolaşıyorum köklere kemiklere çarpıyor başım madenler
yığın yığın renk renk pırıldıyor karanlıkta

bizimkiler petrol arıyor Atlantiğin dibindeki Küba toprağında diyor
burgular deliyor denizin dibini sallanan uzun otların arasında ve balıklar
patlak gözlü göbekli diken diken balıklar çarpıyor dalgıç başlığımın
camına
bulacağız diyor Küba petrolsüz edemez bulacağız
petrolü bulacaklar güvenim var ama Nataşacık sıcaklara nasıl dayanır

Kazakistan'da iki yıl çalıştım diyor ısı kırk beş kırk sekiz ilerimde
mühendisler Bakülü Brünolu Peşteli Varşovalı Pekinli Vaymarlı
çelik dökmek istiyor Fidel Kastro tıropik güneşleriyle yağan yağmurlar
gibi çeliği dökmek
kurtulmak istiyor Fidel şekerin zındanından

altımızda Avrupa ama Küba bale takımı saatlarını bağrışa çağrışa Havana
saatına göre ayarladı evlerinin serin taşlıklarına girdiler koşa koşa
bense bir türlü akıl erdiremiyorum gündüzü mü kovalıyoruz
geceyi mi
uzalıyor mu ömrümüz
kısalıyor mu
görüyorum Avrupa kıyılarının çizgisini geçiyoruz
çizgi köpük içinde
görüyorum Atlantiğin üstündeyiz
içimde bir garipseme
büyük toprağımdan ilk kopuşum bu

Okyanus'ta pupa yelken kalyonlar yüzüyor kendilerinden iri yel güllerinin
ve deniz kızlarının arasında ve ceylan derisine çizilmiş hartaların
uzaklara çağırışı karışıyor içimdeki garipsemeye

ortalık ufuksuz
mavi morardı kararda
elleri kancadan ve tek gözleri tepelerinde ve de çok zalim birtakım
yaratığın egemenlik ettiği çok küçük bir yıldıza indi uçağımız
geceleyin
geceleyin uçağımız Santa Mariya adasına indi altı saatlık bir uçuştan sonra
Portekizce konuşuluyor
Angola'yı düşündüm

San Salvator do Kongo'ya yakın kahve pılantasyonlarında başlayıp yayıldı
ayaklanmalar
yedi haftada bu hayvanların otuz binini öldürdük gelecek ay yüz bin daha
öldüreceğiz yağmurlar hele bir dinsin
Portekizli subay, Luanda'da böyle konuştu

ay doğarken havalandı uçağımız
Santa Mariya aşağıda denizin orta yerinde eli böğründe kalakaldı
boyası artık yitirilmiş eski bir şamandıranın kederi çalkalanıyor Atlantiğin
sularında ayışığında

uyudum
uyandım
tanımadığım yıldızlarla dolu ortalık
hızla da ağarıyor yıldızlar
Küba bale takımının kızları saçlarını tarıyor sürme çekiyor boyuyor
dudaklarını ve sabah mahmurlukları bu sımsıkı kapalı daracık
yerde bir limonluk baygınlığıyla olgunlaştırıyor onları

güneş doğdu
aşağıda derinlikler koyu lâcivertten açık yeşile
mercan adaları korkunç yılanlar gibi büklüm büklüm uzanıyor camgöbeği
aydınlığın üstünde

Küba kıyıları koylarıyla göründü
koylar gümüş leğenler gibi yan yana dizili
Küba koylarının suları rahattır ve bütün denizlerde yüzen bütün gemileri
aynı gün aynı gece barındırabilir biliyorum bir cennet yemişidi
Küba adası Meksika körfezinin sepetinde yılan yoktur Küba'da
akrepleri de ağulu değil

vahşi hayvan da yok Sapata bataklıklarındaki timsahları saymazsan
boyları da yedi metreye kadar arkalarına geçip sopayı indirdin mi
işleri tamam
bir de köpek balıkları Kohimar kayalıklarında
bir portakal çekirdeği atarsın terli sıcak toprağına sabahleyin Küba'nın bir
portakal bahçesi bulursun akşamüstü

hikâye insanoğlu üstüne insanoğlunun gençliği umutları üstüne
hikâyeyi benden güzel anlattılar benden güzel anlatacaklar
hikâyeyi dost düşman işitmeyen kalmadı

Batista kulluğundaydı Şehmeran'ın
şekerkamışı milyonerlerinin Yankisinin de yerlisinin de ve tütün ve
kahve milyonerlerinin Yankisinin de yerlisinin de ve tanklı uçaklı
elli binlik bir ordunun ve de yiğitleri hadım ettikten ve de gözlerini
oyduktan sonra döve döve öldüren kışlaların ve önlerinde sırtüstü
cesetler çürüyen karakol kapılarının ve her gece karakol duvarlarını
yırtıp dışarı fırlayarak sıcak karanlıklarda kanlı kuşlar gibi çırpınan
çığlıkların ve Frankist papazların ve kumarhanelerin ve de eroin
toptancılarının ve gangsterlerin Yankisinin de yerlisinin de ve
orospuların yalnız bir Havana'da on beş bin ve karaya vurmuş bir
köpek balığı gibi çürüyenin ve baygın ağır çiçek kokularıyla karışık
leş kokusunun generali Batista tümü altı milyon nüfusunun dört
milyonu aç ve yüz bini verem ve Yankilere son on yılda bir milyar
dolardan çok kâr getiren Küba'da Birleşik Amerika Devletleri
elçisinin Birleşik Amerika Devletleri kara hava ve deniz kuvvetinin
Birleşik Amerika Devletleri dolarının yıllardır kulluğundaydı

956'nın Kasımında Fidel de içlerinde 82 kişi Granma gemisinden denize indi
956'nın Kasımında Küba kıyılarına sokulan Granma gemisinden denize inip yarı bellerine kadar suya gömülü ve silâhlarını başlarının üstüne tutarak ve ansızın ve bir anda açılan top ve mitralyöz ateşi altında karaya çıkıp ve karanlıkları polis köpekleri gibi koklayan araştıran ışıldaklardan sakınarak ve sarıldınız teslim olun seslerini ve iri kurbağaları çiğneyip bataklıklara ve şekerkamışı tarlalarına dalarak ve palmiyelerle hindistancevizi ağaçlarının ardı sıra tepeleri tırmananlar Sierra dağında buluştu

Fidel de içlerinde 82'nin 12'si sağ kalmıştı
Fidel de içlerinde 12 kişiydiler 56'nın Kasımında
Fidel de içlerinde 150 kişiydiler Aralığında 56'nın
Fidel de içlerinde 500 kişiydiler Şubatında 57'nin
Fidel de içlerinde 1000 oldular 5000 oldular Fidel de içlerinde Fidel de içlerinde bir milyon yüz milyon bütün insanlık oldular yıktılar Batista'yı 959'un Ocağında ve 50 binlik orduyu ve şekerkamışı milyonerlerini yerlisini de Yankisini de ve tütün ve kahve milyonerlerinin yerlisini de Yankisini de ve kışlaları ve önlerinde cesetler çürüyen karakolları ve eroin toptancılarını ve kumarhaneleri ve Birleşik Amerika Devletleri hava deniz ve kara kuvvetlerini ve Birleşik Amerika Devletleri dolarını
ve Küba'nın havasında ağır çiçek kokularına karışık leş kokusu dağıldı yani Birleşik Amerika Devletleri korkusu

Havana'ya yaklaşıyoruz dedi hostes
palmiyeler palmiyeler diye haykırdı birisi
anne anne diye haykırıyor sandım

Küba bale takımı lumbuzların camlarında kocaman kelebekler gibi çırpınıyor
tümü on sekiz saatlik bir uçuştan sonra toprağa betona değil aydınlığa inip konduk
aydınlığın içinde gördüm onları aydınlıkla sarmaş dolaş üç kişiydiler iki erkek bir kadın
biri sakallı
gençtiler
hangisi ak hangisi melez hangisi kara seçemedim
sakallısı ak mı kara mı melez mi seçemedim
seçemedim kadın kara mıydı ak mıydı melez miydi
gözleri birbirine öylesine benziyordu ki her şeyleri de öylesine gözlerinde ki derilerinin renklerini birbirinden ayırdetmek olmuyor
zaten bu eritip dağıtıp yoğurup yaratan güneşte kanlar ve deriler birbirine karışmış türküler ve oyunlar gibi
üçü de soluk mavi gömlekli nefti pantolonluydu
kemerlerinde sapları işlemeli tabancalar ellerinde mitralyetler
birisi de beresini derleyip apoletinin altına sokmuş
akı mı karası mı melezi mi seçemedim
sonradan onlara günün gecenin her saatında en olmadık yerde rastladım kimi kere kamyonlar dolusuydular kimi kere bir kişi
bir keresinde Yazarlar Birliği Sarayı'nın kapısında nöbetçiydiler
iki kız on dörder yaşında
Küba kızları bizim Anadolu kızları gibi tez büyüyor
mitralyetleri ateşe hazır
ve yeşil bereleri kara kaşlarına eğik azıcık

bir keresinde kıvır kıvır ak saçlı bir zenciydi dev gibi
ve bankanın kapısına yaslanmıştı

ve mitralyeti yerde açık bacaklarının arasında
bir keresinde şiirlerimi okudu televizyonda tabancasını belinden çıkarmadan
Küba'nın en büyük aktrisiydi

ak bir Kadillakla girdik Havana'ya
otomobilin böylesine ömrümde ilk biniyorum
araba değil okyanus
milyoneri Miyami'ye kaçmış
çarın tahtı geldi aklıma
on dokuzumda Kremlin'de üstüne oturup resim çektirdimdi
kılıflıydı

II

vıcık vıcık terli bir ten fanilası gibi yapışıyor sırtıma sıcak
otelin 24'üncü katından bakıyorum şehre gece vaktı
içine güneş vurmuş bir deniz gibidir gördüğüm
sarı mavi turuncu yeşil balıkların, ışıltısı kıvıl kıvıl
ve dev böcekler ak sedefleriyle
ve yarı hayvan yarı bitki uzun tüylü kırmızı çiçekleriyle kayalar
otelin 24'üncü katından dinliyorum şehri gece vaktı
şehir türkülere gömülü
toprağın taşın yaprağın içinde türküler
türküler titreyen sıcak gibi toprağın taşın yaprağın içinde
havanın içinde azot filan gibi türküler
türküler yemişlerin kabuğu eti çekirdeği
çiçeklerin kokusu türküler
türküler İspanya Arabistan Afrika
türküler gözlerinde ve kalçalarında kadınların
türküler erkeklerin sıcak elleri
türküler oyunların ayakları belleri omuzları

asansörle iniyorum hole
asansörde köylü kızlar Oriente ilinden Bayamo köylüklerinden
şehre dikiş öğrenmeye gelmişler
Havana Libere (Hür Havana) otelinde duvarlarında milyonerlerden
gölgeler kalmış apartımanlarda oturuyorlar
otelin eski adı Hilton
24 milyona çıkmış
asansörde köylü kızlar Bursa ilinden Ankara köylüklerinden kızlar
İstanbul'da işiniz ne kızlar sizi nasıl bıraktılar Hilton'a
Hilton Hilton değil gayrı diyorlar Hür İstanbul'a çevrildi adı çoktan
ve gülüyorlar ağızlarını örtüp kınalı elleriyle
ağalar da kaçtı Amerikanla birlikte
ya toprak
bölüştük

holde İvanof'u gördüm Aleksey Vasilyeviç'i
meşin ceketini omzuna atmış
belinde nagant
ayaklarında çizmeler
sırma bıyıkları kaytan
Petrograt'ta Kışlık Saray'a nasıl girdiklerini anlatıyor zenci nöbetçiye
Fidel Kastro'nun fotoğrafı altında
oysa 41'de öldü Aleksey Vasilyeviç savunurken Moskova'yı
41'de öldü Aleksey Vasilyeviç kır bıyıkları kana batık
kar yağıyor
kızaklar geçiyor Tiverskoy Caddesinin tahta döşemesini örten karları yol
yol çizerek
Kafkaslı Alizade girdi hole lezginkası astıragan kalpağı hançeri ve
göğsünde gümüş başlı fişekleri bir de Vırangel yadigârı hâlâ da
sızlayan iki yarasıyla

ha desen başlayacak Şeyh Şamil dansına ve Havanalı kızların ağızlarında
kalacak parmakları
oysa Alizade'yi üç ay önce Bakü'de gördüm iki renkli Volga otomobilin-
den indi kocalmış
zoru zoruna tanıdım

holde delegeler
dün gelenler Havana'ya
Arjantinli Şilili Ekvatorlu Brezilyalı İtalyan Hintli Madagaskarlı Finlandi-
yalı Çekoslovakyalı
Fıransız Jan Piyer konuşuyor Martinik delegesiyle
oysa biliyorum Jan Piyer Madrid kapılarında öldü Hitler'in tanklarıyla
ezilip
oysa duruyor karşımda Jan Piyer yüzü genç bir elma gibi
kırışıksız
kızarmış da
soğuktan olacak
bu 1922 yılında Moskova'da soğuk sıfırın altında 27
bu 1961 yılında Havana'da sıcak sıfırın üstünde 35

III

dolaşıyorum Havana sokaklarını
asfaltla ağaçları birbirine karıştırıyorum
otomobillerle asfaltı birbirinden ayırdetmek olmuyor
yağmurla güneşi
ak bulutlarla masmavi yüzme havuzlarını
kadınlarla yemişleri birbirine karıştırıyorum
çocuk bahçeleriyle hürriyeti
hürriyetle bu şehrin insanlarını birbirinden
ayırdetmek olmuyor

mitralyetlerle kapıları birbirine karıştırıyorum sütunlu sütunsuz demir tahta cam büyük küçük bütün sokak kapılarıyla mitralyetleri mitralyözleri
kum torbalarından barikatlarla Atlantiği birbirine karıştırıyorum
Amerikan uçak gemilerinin hayaletini gözleyen tanyerleriyle kum torbalarından barikatları birbirinden ayırdetmek olmuyor
köylü analarla Cumhurbaşkanı sarayını birbirine karıştırıyorum
Hoze Marti'nin anıtları heykelleri büstleriyle Fidel'in fotoğraflarını birbirine karıştırıyorum hele taş basma resimlerini
Fidel'le türküleri birbirine karıştırıyorum Enternasyonal marşıyla çaçaçayla paçangayla Fidel'i
somos sosyalistas palante palante
bir alanda art arda tek sıra dizilip ellerini birbirinin sırtına koyup rumba oynayan yüz bin kişiyle Fidel'i birbirine karıştırıyorum
Fidel'le Havana'yı birbirinden ayırdetmek olmuyor
Marks'a rastlıyorum kitap kapaklarında ananaslarla mameylerin arasında ve Sierra dağından yeni inmiş ulu sakalıyla Marks'a rastlıyorum
Lenin'e rastlıyorum her gün biraz daha sık rastlıyorum Lenin'e güneşli duvarlarda minicik kızıl yıldızların ve İspanyolcanın içinde
yüksek tahta tribünde uzatmış kolunu ileriye konuşuyor Kızıl Meydan'da Küba bayraklarının arasında Lenin
Nikita'ya rastlıyorum türkülerin kafiyesinde
ve takma köpek balığı dişleriyle Kenedi'ye rastlıyorum
ambalaj kâatları parçalarına rastlıyorum bankaların fabrikaların filan kapılarına çivilenmiş

ve üzerlerinde Nacionalizado yazılı çoğu kere kırmızı mürekkeple
ve köylülere rastlıyorum
sağ ellerinde toprakların tapuları ve kooperatif cüzdanları sol ellerinde
ve bir düşün içindeymişler gibi bir halleri var
devrimin diktiği 50 milyondan çok ağaçla on binden çok okulun kimisine rastlıyorum
mimarlara rastlıyorum
güneşten aydan yıldızlardan daha doğrusu çok ama çok daha mutlu yaşanan bir dünyadan diyelim ki yirmi birinci yüzyılımızın ortalarından gelen ve bıyıkları yeni terlemiş mimarlara rastlıyorum
bahçeler ve yapılar yapıyorlar ama insan gözünün bugüne dek yeryüzünün hiçbir yerinde görmediği biçimlerle renklerle rahatlıklarla
yapılar hazır elbiseler gibi değil diyelim ki bir balıkçı evi ev değil cevahir kutusu ötekine benzemiyor
meğerse ne kadar çok ne kadar da güzel ve de hemencecik söylenecek sözleri varmış sosyalist devrim mimarlarının Küba'da işçilere köylülere aydınlara
ve nasıl da sıcağı serinliğe ve karanlığı aydınlığa çevirmesini biliyorlar

işçilere rastlıyorum
hiç kimse onlar gibi böylesine güvenle geçmedi sokaklarından Havana Havana olalı beri
ve ben her gün biraz daha gencim Havana'da
her gün biraz daha yitiriyor ağzım dünyanın acılığını

her gün biraz daha yumuşuyor çizgileri avuçlarımın ve çok uzaklardaki
kadının beni ama yalnız beni düşündüğüne inanıyorum her gün
biraz daha
ve her gün biraz daha keyifli türkü söyleyerek geçiyorum Havana
sokaklarından
somos sosyalistas palante palante

1961 yılında Havana'da başlanıp
Moskova'da bitirildi.

***

günde kaç milyon insan ölür yeryüzünde
doğar kaç milyon
kaçı yaşadım diyebilirdi
kaçı yaşadım diyebilecek
kaçı günde üç öğün yemek yiyebilirdi
kaçı yiyebilecek

13 Ağustos 1961, gece

***

.....
yağmurun içinde Berlin'de şafak
yağmurun içinde kuşlar ötüyor
.....

BİR ŞEHİRDE TIRAMVAYLARLA YAPILMIŞ GECE GEZİNTİLERİ ÜSTÜNE

İhtiyarlık yalnızlık bir de ben bir de karasevda dördümüz konuşmadan yan yana yürüyoruz
her birimiz tek başına yürüyor ama yan yanayız
neler vermezdik işitmiyelim diye birbirimizin ayak sesini
acıyoruz sövüyoruz birbirimize içimizden ama birbirimizi sevmiyoruz çünkü inanmıyoruz birbirimize
neler vermezdik bir dörtyol ağzına varıp sapabilelim diye bir anda dört ayrı sokağa ama içimizden biri ölse kalanlar sevinir mi bilmiyorum
ihtiyarlık yalnızlık bir de ben bir de karasevda dördümüz konuşmadan yan yana yürüyoruz
geceleri tıramvaylara biniyoruz nerelere gittiklerini bilmediğimiz tıramvaylara
üçer vagonlu geniş temiz tıramvaylar bizi korkunç gıcırtılarla bir yerlere götürüyor geceleri
yanmış duvarlar çıkıyor karşımıza ansızın ve sokak fenerlerinin ışığında yürüyor üstümüze yüksek ve inatçı yürüyor
pencereler çıkıyor karşımıza ve geliyor bize doğru yığınla ve birbirini çiğneyerek camsız çerçevesiz ve odaların insanların değil boşlukların pencereleri kanatsız kapıların hiçbir yere açılmayan kapıların önünden geçiyoruz
sarı pazubentleri üç noktalı adamlar tıramvay bekliyor kaldırımlarda ucu lastik bastonlarına dayanmışlar

dilsizlerinin tümü sağır mı bilmem ama körlerinin çoğu bakar kör ve tıramvayların ışıkları düşüyor açık gözlerinin içine ama onlar gözlerinin içine ışık düştüğünün farkında değil
yaşlı yorgun kadın biletçiler bindiriyor tıramvaylara körleri beni elimden tutup yumuşacık yerden kaldıran kadınlar
çoğunuza birkaç şiirden başka bir şey veremedim
biraz da keder belki
hepinize minnetliyim
yangın yerlerinin karanlıklarını geçiyoruz
barok sarayları yıkılmış alanları geçiyor tıramvaylar ve yanmış yıkılmış taşlar birbirine benzediğinden başımız dönüyor hep aynı yerde dolanıyoruz
delik deşik olmuş bu şehir başka şehirleri yıkmağa yolladığından askerlerini
ben yerle bir edilmiş şehirler gördüm askerlerini başka şehirleri yıkmağa yollamışlardı başka şehirlerin askerleri yerle bir etmişti onları
ve şehirler gördüm hazırlıyor askerlerini başka şehirleri yıkmağa yollamak için ve kendileri yıkılmak için
kemancılar biniyor tıramvaylara keman kutuları koltuklarında ve kederli uzun saçları gizleyemiyor dazlaklıklarını
bu Ağustos dünyanın son Ağustosu mu diye sordu kemancılardan biri bilmediğim bir dille biletçi kadına
tıramvayların sahanlıklarında öfkeli delikanlılar duruyor
öfkeleri neden kime kendileri de bilmiyor sanırım
güzelim Havana'da şimdi saat kaçtır gece midir gündüz müdür
genç kızlar iniyor tıramvaylardan
bacakları gayet biçimli

olduğum yerde oturup kımıldamadan arkalarından gidiyorum ve taş
köprünün altında ağızlarının sıcaklığını duyuyorum yüzüme ya-
kın ve başımı çeviriyorum nerde olduğunu bile bilmediğim genç
bir kadın dokunuyor omuzuma
saçları saman sarısı kirpikleri mavi
ak boynu uzundur yuvarlaktır
duraklarda kara hasır şapkalı korkunç kocakarılar birbirlerinin elinden
tutup geçiyor tıramvay yolunu
sağımda oturan adam gömüldü kendi içine yitirdi kendini
yine kederli dalgalara düştü sağımda oturan
ve ben biliyorum kocalmak bu işle başlar
ve lâkin elimde değil kederli dalgalara düşmemek
ve ben biliyorum kocalmak bu işle başlar
yine kederli dalgalara düştü sağımda oturan

deponun kapısında indik son tıramvaydan
yaya dönüyoruz
dördümüz
ihtiyarlık yalnızlık bir de ben bir de karasevda

ortalık ağarıyordu otele vardığımızda
odamızda radyoyu açtık
Kosmos gemilerini anlatıyor.

3 Eylül 1961

YAPRAK DÖKÜMÜ

elli bin şiir roman filân okudum yaprak dökümünü anlatır
elli bin filim seyrettim yaprakların dökümünü gösterir
elli bin kere gördüm yaprak dökümünü
düşüşlerini sürünüşlerini çürüyüşlerini yaprakların
elli bin kere duydum ölü hışırtılarını kunduramın altında
avucumda ve parmaklarımın ucunda
ama yaprak dökümüne rastlamak yine de burar içimi
hele bulvarlarda yaprak dökümüne
hele kestaneyseler
hele çocuklar geçiyorsa oralardan
hele güneşliyse hava
hele iyi bir haber almışsam o gün dostluk üstüne
hele o gün sancımıyorsa yüreğim
hele sevdiğimin beni sevdiğine inanıyorsam o gün
hele o gün insanlarla ve kendimle aram iyiyse yaprak
dökümüne rastlamak burar içimi
hele bulvarlarla yaprak dökümüne
hele kestaneyseler.

6 Eylül 1961, Laypzig

BİR ŞEHİR

Birkaç yokuş tırmandım bir iki dönemeç döndüm ve yürüdüm
burnumun doğrusuna yürüdüm yürüdüm
bir kapı açıldı girdim
yitirdim kendimi kendi içimde

bilmediğim bir şehir
görmediğim biçimde evleri
kimi karınca yuvası kimi bomboş
kimi baştan aşağı pencere kimi kör duvar
bir sokağı saptım çamurlu dar eğri büğrü
dönüp dolaştırdı getirdi beni eski yere
asfalt bir caddeyi çıktım bulvar ortası
uzayıp gidiyor tanyerine kadar dosdoğru geniş
bir mahallede yağmur yağıyor
bitişiğinde güneş
üçüncüsünde ayışığı
bir köprü geçtim
yarısında fenerler pırıl pırıl
yarısı kapkaranlıktı
yan yana iki ağaç gördüm
yaprak kımıldamıyor birinde
öbürü kıvrana kıvrana inleyip haykırıyor
bir şehirde birbirine benzemiyor hiçbir şey
insanları bir yana
onların hepsi ikizdi üçüzdü beşizdi onuzdu milyonuzdu
hepsi korkak
hepsi yiğit
hepsi aptal
hepsi akıllıydı
hepsi domuzdu
hepsi melekti.

7 Eylül 1961, Laypzig

***

Geliyor sıram
ansızın atlayacağım boşluğa
ne çürüyen etimden haberim olacak
ne gözlerimin çukurunda dolaşan böceklerden

durup dinlenmeden ölümü düşünüyorum
sıram yakın demek.

10 Eylül 1961, Laypzig

***

hoş geldin bebek
yaşama sırası sende
senin yolunu gözlüyor kuşpalazı boğmaca kara çiçek sıtma ince hastalık yürek enfarktı kanser filan
işsizlik açlık filan
tiren kazası otobüs kazası uçak kazası iş kazası yer depremi sel baskını kuraklık falan
karasevda ayyaşlık filan
polis copu hapisane kapısı falan
senin yolunu gözlüyor atom bombası falan
hoş geldin bebek
yaşama sırası sende
senin yolunu gözlüyor sosyalizm komünizm filan.

10 Eylül 1961, Laypzig

OTOBİYOGRAFİ

1902'de doğdum
doğduğum şehre dönmedim bir daha
geriye dönmeyi sevmem
üç yaşımda Halep'te paşa torunluğu ettim
on dokuzumda Moskova'da komünist Üniversite öğrenciliği
kırk dokuzumda yine Moskova'da Tseka-Parti konukluğu
ve on dördümden beri şairlik ederim

kimi insan otların kimi insan balıkların çeşidini bilir
ben ayrılıkların
kimi insan ezbere sayar yıldızların adını
ben hasretlerin

hapislerde de yattım büyük otellerde de
açlık çektim açlık grevi de içinde ve tatmadığım yemek yok gibid

otuzumda asılmamı istediler
kırk sekizimde Barış madalyasının bana verilmesini
verdiler de
otuz altımda yarım yılda geçtim dört metre kare betonu
elli dokuzumda on sekiz saatta uçtum Pırağ'dan Havana'ya

Lenin'i görmedim nöbet tuttum tabutunun başında 924'de
961'de ziyaret ettiğim anıtkabri kitaplarıdır

partimden koparmağa yeltendiler beni
sökmedi
yıkılan putların altında da ezilmedim

951'de bir denizde genç bir arkadaşla yürüdüm üstüne ölümün
52'de çatlak bir yürekle dört ay sırtüstü bekledim ölümü

sevdiğim kadınları deli gibi kıskandım
şu kadarcık haset etmedim Şarlo'ya bile
aldattım kadınlarımı
konuşmadım arkasından dostlarımın

içtim ama akşamcı olmadım
hep alnımın teriyle çıkardım ekmek paramı ne mutlu bana

başkasının hesabına utandım yalan söyledim
yalan söyledim başkasını üzmemek için
ama durup dururken de yalan söyledim

bindim tirene uçağa otomobile
çoğunluk binemiyor
operaya gittim
çoğunluk gidemiyor adını bile duymamış operanın
çoğunluğun gittiği kimi yerlere de ben gitmedim 21'den beri
camiye kiliseye tapınağa havraya büyücüye
ama kahve falıma baktırdığım oldu

yazılarım otuz kırk dilde basılır
Türkiye'mde Türkçemle yasak

kansere yakalanmadım daha
yakalanmam da şart değil
başbakan filân olacağım yok
meraklısı da değilim bu işin
bir de harbe girmedim

sığınaklara da inmedim gece yarıları
yollara da düşmedim pike yapan uçakların altında
ama sevdalandım altmışıma yakın
sözün kısası yoldaşlar
bugün Berlin'de kederden gebermekte olsam da
insanca yaşadım diyebilirim
ve daha ne kadar yaşarım
başımdan neler geçer daha
kim bilir.

Bu otobiyografi 1961 yılı 11 Eylülünde
Doğu Berlin'de yazıldı.

* * *

taştandı tunçtandı alçıdandı kâattandı iki santimden yedi metreye kadar
taştan tunçtan alçıdan ve kâattan çizmeleri dibindeydik şehrin bütün
meydanlarında
parklarda ağaçlarımızın üstündeydi taştan tunçtan alçıdan ve kâattan
gölgesi
taştan tunçtan alçıdan ve kâattan bıyıkları lokantalarda içindeydi çorba-
mızın
odalarımızda taştan tunçtan alçıdan ve kâattan gözleri önündeydik
yok oldu bir sabah
yok oldu çizmesi meydanlardan
gölgesi ağaçlarımızın üstünden
çorbamızdan bıyığı
odalarımızdan gözleri
ve kalktı göğsümüzden baskısı binlerce ton taşın tuncun alçının ve kâadın.

13.12.961, Moskova

YILBAŞI AĞACI

...Finlandiya koyunun güneyinde geceleyin
dumanlı denize yakın
telli pullu bir yılbaşı ağacı
karanlık Gotik kulelerle Töton şövalyelerinin armaları arasında ve fabrika bacalarıyla çevrili bir yılbaşı ağacı
bir yılbaşı ağacı karlı bir meydanda Estonya türküleri söylüyor
telli pullu upuzun bir yılbaşı ağacı
sen kırmızı sırça topun içindesin
saçların saman sarısı kirpiklerin mavi
onu oraya ben astım seni içine koyup
ak boynun uzundur yuvarlaktır
kuşkularım kaygılarım sözlerim umutlarım ve okşayışlarımla koydum seni sırça topun içine
bütün yılbaşı ağaçlarına bütün ağaçlara bütün balkonlara pencerelere çivilere hasretlere astım kırmızı sırça topu seni içine koyup
bağışla beni öleceğim seni bırakıp orda
Estonya en küçük sosyalist devleti
adam başına en çok şiir okuyan
en çok votka içen
ve otomobile motosiklete motorollere en çok meraklı
ve deri işleriyle mobilyasıyla ünlü
bir de otuz binlik korosuyla

...ölüm döşeğinde yatanın gözlerine bakamam utanırım
yaşamak ayıp bir şeymiş gibi gelir biri yanımda can çekişirken

Lüsya ölüyor Moskova'da Antuzyastlar Caddesinde bilmem kaç numrolu sağlıkevinde
yüzü eski tahta bir kaşık
eriyen kara karışıyor akşam karanlığı
art arda kamyonlar geçiyor asfaltı sarsarak
Lüsya'dan vuran keder mi alnımı kırıştıran
kendi yakınlığım mı ölüme
bir yılbaşı ağacı karlı bir meydanda Estonya türküleri söylüyor
telli pullu upuzun bir yılbaşı ağacı
bağışla beni öleceğim seni bırakıp içinde sırça topun
bu dünyada bir şey yaşıyor eşi emsali görülmedik bir şey ve benden başka kimse farkında değil onun
belki bir bitki bir hayvan bir söz bir maden bir ışın bir mutluluk belki
belki bir yıldızdan düşmüş
bu dünyada bir şey yaşıyor senin için yaşıyor ama sen farkında değilsin onun
öleceğim bağışla beni öleceğim ve sen kırmızı sırça topu parçalayıp çıkacaksın içinden ineceksin karlı bir meydana
artık Moskova'da mı olur Tallin'de mi Leningrad'da mı ineceksin karlı bir meydana yılbaşı ağacından
ama ben bu dünyada senin için yaşayan şeyi götürmüş olacağım
Lüsya ölüyor
yüzü eski tahta bir kaşık

...benden sonra ölmesi gerekenler benden önce ölüyor ne iştir
büyük harpler yüzünden ölüm büsbütün şaşırdı sırayı

kamyonlar geçiyor Antuzyastlar Caddesinin asfaltını sarsarak
afişlerde 65 yılının dev sayıları kömür şu kadar ton petrol bu kadar kumaş
şu kadar metre
karlı bir meydanda bir yılbaşı ağacı Estonya türküleri söylüyor
karanlık Gotik kulelerin arasında ve fabrika bacalarıyla çevrili bir yılbaşı
ağacı

961-962 Tallin
[1962, 1 Ocak, Tallin]

* * *

Bir şeyler yazmalıyım
bir şeyler yazmalıyım yüzde yüz yalansız
bir şeyler yazmalıyım
hiçbir şeyi önceden düşünmeden
cıgaramın dumanı
yoktur yârin imanı
bir şeyler yazmalıyım
masamın üstünde gördüklerimi değil
parmaklarımı değil
bir şeyler yazmalıyım
içimde bir şeyleri yakalayarak
kova salıp içimdeki kuyuya su çekmeliyim

1962

HÜRRİYET KAVGASI

Yine kitapları, türküleri, bayraklarıyla geldiler,
dalga dalga aydınlık oldular,
yürüdüler karanlığın üstüne.
Meydanları zaptettiler yine

Beyazıt'ta şehit düşen
silkinip kalktı kabrinden,
ve elinde bir güneş gibi taşıyıp yarasını
yıktı Şahmeran'ın mağarasını.

Daha gün o gün değil, derlenip dürülmesin bayraklar.
Dinleyin, duyduğunuz çakalların ulumasıdır.
Safları sıklaştırın çocuklar,
bu kavga faşizme karşı, bu kavga hürriyet kavgasıdır.

1962

NİYAZALANT SÖMÜRGESİ

Afrika, Niyazalant sömürgesi.
Saat sabahın dördü.
Dipçikler kapıları dövdü
ve işte fotoğraf :
Zenci kardeşlerim bir don bir gömlek
ve ayakları çıplak
ve pembe avuçlu elleri kıvırcık başlarının üzerinde
dizilmişler duvar diplerinde.

Tıpkı bizim gibi,
bizim de dipçikle dövüldü kapılarımız,
bizim de ellerimiz havada, ayaklarımız çıplak,
ama bizde de bize bağlı
duvar diplerinde esir kalıp kalmamak.

1962

* * *

Yaşım altmış
on dokuzumdan beri bir düş görürüm
yağmur çamur yaz kış
uykuda uyanık
takılmış düşümün peşine yürürüm.
Neleri alıp götürmedi benden ayrılık;
kilometrelerle umut, tonlarla keder,
taradığım saçlar, sıktığım eller.
Bir düşümle ayrılmadık.
Avrupa'yı, Asya'yı, Afrika'yı düşümle dolaştım
bir Amerikanlar vize vermediler
denizlerden dağlardan çöllerden çok adamları sevdim
adamlara şaştım.
Mapusanelerde ışığıydı hürriyetimin
ekmeğimin katığıydı sürgünde
her biten akşamdaydı, her başlayan günde :
ulu kurtuluş düşü memleketimin.

1962

* * *

Koşmaca oynayalım Güzin'ciğim
sen ben Dino bir de Verusam
koşmaca oynayalım yağmurun altında yalnayak başıkabak
ve geçelim Sen Mişel Bulvarı'ndan İstanbul'u kovalayarak
ve fır dönelim Notr Dam'ın bahçesinde Kız Kulesi'yle

Koşmaca oynayalım Güzin'ciğim
sen ben Dino bir de Verusam
koşmaca oynayalım şafak vakti çığlık çığlığa
şafakla bulanmış vakitler içinde koşmaca oynayalım
koşmaca oynayalım geçmiş gelecek günlerimizle
ayaklarımızda martı kanatları
dört açalım dünyaya güneşle poyrazla dolu gözlerimizi
ve kahrolası Körebe yakalayamasın bizi

Koşmaca oynayalım Güzin'ciğim

1962, Paris

TEFTİŞ

Sayfada saygıyla göze çarpsın diye
komuşlar fotoğrafı baş köşeye.
İzmir'de, Kordon'da, Memetleri teftiş.
Vakit öğle, hava sıcak, gün uzun belli.
Önde Amerikan paşası kafayı dikmiş
ve sırmalı şapkasında eli
kasap bıçağı gibi parlıyor keskin, geniş
ve küfredip sesini duyuyorum
toprağıma tokat gibi inen adımlarının.
Türk paşası on beş adım geride.
Yüzünü göremiyorum, gölgeli.
Belki alışmış,
belki utanıyor, belki öfkeli.
Memetlere bakıyorum :
Dişleri kenetli, gözleri karanlık,
gözleri dikilmiş yere.
Sanıyorum yakındır, bir daha çıkmayacaklar
İzmir'de, Kordonboyu'nda böyle teftişlere...

1962

KADINLARIMIZIN YÜZLERİ

Meryem ana Tanrıyı doğurmadı
Meryem ana Tanrının anası değil
Meryem ana analardan bir ana
Meryem ana bir oğlan doğurdu
Âdemoğullarından bir oğlan
Meryem ana bundan ötürü güzel bütün suretlerinde
Meryem ananın oğlu bundan ötürü kendi oğlumuz gibi
yakın bize

Kadınlarımızın yüzü acılarımızın kitabıdır
acılarımız, ayıplarımız ve döktüğümüz kan
karasabanlar gibi çizer kadınların yüzünü.

Ve sevinçlerimiz vurur gözlerine kadınların
göllerde ışıyan seher vakıtları gibi.

Hayallerimiz yüzlerindedir sevdiğimiz kadınların,
görelim görmeyelim karşımızda dururlar
gerçeğimize en yakın ve en uzak.

1962

* * *

Yıkandım bütün havuzlarında Roma şehrinin sokak çocuklarıyla bakır paralarla turistler ve Lükres Borciya'yla beraber taş gemilerin ve taş balıkların arasında
yıkandım bütün havuzlarında Roma şehrinin
bindim bütün atlarına Roma şehrinin mermer atlarına tunç atlarına sokak çocuklarının ve İspartaküs'ün terkisinde
ve koşuldum faytonlarına turistlerle beraber
bindim bütün atlarına Roma şehrinin

İçtim bütün çeşmelerinden Roma şehrinin alanlarda avlu içlerinde ve köşe başlarındakilerden
kiminin kandilleri yanıyor sularında kiminin güneşten dökülüyor suları
içtim bütün çeşmelerinden Roma şehrinin

Dante'yle beraber Gıramşi'yle beraber Milano işçileri ve Yahudi esnaflarla beraber ve sokak çocuklarıyla
ve Sen Piyer Kilisesi'ne girdim ve koka-kola şişelerine
ve seyrettim Antonioni'nin filimlerini
ve seyrettim resimlerini yoldaşım Gutuzo'nun

İçtim bütün çeşmelerinden Roma şehrinin.

1962

ASYA-AFRİKA YAZARLARINA

Kardeşlerim
bakmayın sarı saçlı olduğuma
ben Asyalıyım
bakmayın mavi gözlü olduğuma
ben Afrikalıyım
ağaçlar kendi dibine gölge vermez benim orda
sizin ordakiler gibi tıpkı
benim orda arslanın ağzındadır ekmek
ejderler yatar başında çeşmelerin
ve ölünür benim orda ellisine basılmadan
sizin ordaki gibi tıpkı
bakmayın sarı saçlı olduğuma
ben Asyalıyım
bakmayın mavi gözlü olduğuma
ben Afrikalıyım
okuyup yazma bilmez yüzde sekseni benimkilerin
şiirler gezer ağızdan ağıza türküleşerek
şiirler bayraklaşabilir benim orda
sizin ordaki gibi
kardeşlerim
sıska öküzün yanına koşulup şiirlerimiz
toprağı sürebilmeli
pirinç tarlalarında bataklığa girebilmeli
dizlerine kadar
bütün soruları sorabilmeli
bütün ışıkları derebilmeli

yol başlarında durabilmeli
kilometre taşları gibi şiirlerimiz
yaklaşan düşmanı herkesten önce görebilmeli
cengelde tamtamlara vurabilmeli
ve yeryüzünde tek esir yurt tek esir insan
gökyüzünde atomlu tek bulut kalmayıncaya kadar
malı mülkü aklı fikri canı neyi varsa verebilmeli
büyük hürriyete şiirlerimiz

22 Ocak 1962, Moskova

GİZENGA'YI ÖLDÜRECEKLER

Kardeşlerim kardeşlerim kardeşlerim
Gizenga'yı öldürecekler
bana bir akıl verin imdadına koşabileyim
ordum uçağım da olsa varıp alamam ellerinden onu
hay bu kahrolası çaresizlik hay bu kuduran keder

Gizenga'yı öldürecekler
ilmikte boynu
kolları bağlı arkadan
gelin be insanlar gelin
artık yazımızla mı olur ağzımızla mı
elimiz ayağımızla mı
yürüyelim üstüne Leopoldvil'in.

28 Ocak 1962, Moskova

YOLDAŞIM

İlkönce nerde ne zaman duydum adınızı yoldaşım
İstanbul esir
Boğaz'da Fıransız İngiliz Amerikan diretnotları
İtalyanlarınki de
Averof'u da Yunanlıların
Haliç'te kıçtan kara zincirli Hamidiye gemisinde güvertede geceleyin
gedikli Osman'ı dinliyor on sekiz yaşım
kaması çıkarılmış baş taretin karanlığındayız
Berlin sokaklarında Spartaküslerle yan yana dövüşmüş Osman
o mu söyledi bana adınızı
adınızı ilkönce Süleyman'dan mı duydum
yirmi birde Anadolu'da bir köy odasında
yirmi birde Anadolu'da bir köy odasında kurumuş kanla karışık toprak
kokuyordu
yaralılar sırtüstü yatıyor
gözleri alabildiğine açık
inlemiyorlar
sizin yolladığınız silâhlarla dövüştü Türk milleti emperyalizme karşı
yoldaşım
adınızı bir köy odasında çıra ışığında Süleyman'dan mı duydum
öğretmendi
adınızı belki ne Osman'dan duydum ne Süleyman'dan
belki de adınız en sevdiğim insanın adı oluverdi onu ilkönce nerde ne
zaman kimden duyduğumu kendim de farketmeden
memleketim esirdi
insanlarım yoksuldu alabildiğine ve zulüm altında inliyordu inim inim

adınızı duymamazlık edemezdim
sevdim seviyorum saydım sayıyorum sizi adınızı ilk duyduğum günden beri yoldaşım
o gün bugündür şaşıp kalıyorum karşınızda
denizin kıyısında doğup büyüse de ve haşır neşir olsa da insan bütün ömrünce balıkları güneşleri tanyerleriyle onun
yine de karşısında sevinçle şaşıp kalıyor
sevdik seviyoruz saydık sayıyoruz sizi yoldaşım
ama korkmadık sizden
kimi kere kaderleri ağzınızdan çıkacak tek söze bağlı olanlar bile sevdiler saydılar sizi ama sizden korkmadılar
ve biliyoruz
biliyoruz kahır kahır kahırlanarak biliyoruz
bin kat daha telâşsız bin kat daha ağrısız geçilirdi dönemeçler
siz öyle vakitsiz siz öyle genç elli dört yaşında ölmeseydiniz yoldaşım
ne güzel şey size yoldaşım diyebilmek.

17 Nisan 962, Moskova

SEVERMİŞİM MEĞER

yıl 62 Mart 28
Pırağ-Berlin tireninde pencerenin yanındayım
akşam oluyor
dumanlı ıslak ovaya akşamın yorgun bir kuş gibi inişini severmişim meğer
akşamın inişini yorgun kuşun inişine benzetmeyi sevmedim

toprağı severmişim meğer
toprağı sevdim diyebilir mi onu bir kez olsun sürmeyen
ben sürmedim
Pılatonik biricik sevdam da buymuş meğer

meğer ırmağı severmişim
ister böyle kımıldanmadan aksın kıvrıla kıvrıla tepelerin eteğinde
doruklarına şatolar kondurulmuş Avrupa tepelerinin
ister uzasın göz alabildiğine dümdüz
bilirim ırmak yeni ışıklar getirecek sen göremiyeceksin
bilirim ömrümüz beygirinkinden azıcık uzun karganınkinden alabildiğine kısa
bilirim benden önce duyulmuş bu keder
benden sonra da duyulacak
benden önce söylenmiş bunların hepsi bin kere
benden sonra da söylenecek

gökyüzünü severmişim meğer
kapalı olsun açık olsun
Borodino savaş alanında Andırey'in sırtüstü seyrettiği gökkubbe

hapiste Türkçeye çevirdim iki cildini Savaşla Barış'ın
kulağıma sesler geliyor
gökkubbeden değil meydan yerinden
gardiyanlar birini dövüyor yine

ağaçları severmişim meğer
çırılçıplak kayınlar Moskova dolaylarında Peredelkino'da kışın çıkarlar karşıma alçakgönüllü kibar
kayınlar Rus sayılıyor kavakları Türk saydığımız gibi
İzmir'in kavakları
dökülür yaprakları
bize de Çakıcı derler
yâr fidan boylum
yakarız konakları
Ilgaz ormanlarında yıl 920 bir keten mendil astım bir çam dalına
ucu işleıneli

yolları severmişim meğer
asfaltını da
Vera direksiyonda Moskova'dan Kırım'a gidiyoruz Koktebel'e
asıl adı Göktepe ili
bir kapalı kutuda ikimiz
dünya akıyor iki yandan dışarda dilsiz uzak

hiç kimseyle hiçbir zaman böyle yakın olmadım
eşkiyalar çıktı karşıma Bolu'dan inerken Gerede'ye kırmızı yolda ve yaşım on sekiz
yaylıda canımdan gayrı alacakları eşyam da yok
ve on sekizimizde en değersiz eşyamız canımızdır
bunu bir kere daha yazdımdı
çamurlu karanlık sokakta bata çıka Karagöze gidiyorum ramazan gecesi

önde körüklü kâat fener
belki böyle bir şey olmadı
belki bir yerlerde okudum sekiz yaşında bir oğlanın Karagöze gidişini ramazan gecesi İstanbul'da dedesinin elinden tutup
dedesi fesli ve entarisinin üstüne samur yakalı kürkünü giymiş
ve harem ağasının elinde fener
ve benim içim içime sığmıyor sevinçten

çiçekler geldi aklıma her nedense
gelincikler kaktüsler fulyalar
İstanbul'da Kadıköy'de Fulya tarlasında öptüm Marika'yı
ağzı acıbadem kokuyor
yaşım on yedi
kolan vurdu yüreğim salıncak bulutlara girdi çıktı
çiçekleri severmişim meğer
üç kırmızı karanfil yolladı bana hapishaneye yoldaşlar 1948
yıldızları hatırladım
severmişim meğer
ister aşağıdan yukarıya seyredip onları şaşıp kalayım
ister uçayım yanıbaşlarında

kosmos adamlarına sorularım var
çok daha iri iri mi gördüler yıldızları
kara kadifede koskocaman cevahirler miydiler
turuncuda kayısılar mı
kibirleniyor mu insan yıldızlara biraz daha yaklaşınca
renkli fotoğraflarını gördüm kosmosun Ogonyok dergisinde
kızmayın ama dostlar non figüratif mi desek soyut mu desek işte o soydan yağlı boyalara benziyordu kimisi yani dehşetli figüratif ve somut

insanın yüreği ağzına geliyor karşılarında
sınırsızlığı onlar hasretimizin aklımızın ellerimizin
onlara bakıp düşünebildim ölümü bile şu kadarcık keder duymadan
kosmosu severmişim meğer

gözümün önüne kar yağışı geliyor
ağır ağır dilsiz kuşbaşısı da buram buram tipisi de
meğer kar yağışını severmişim

güneşi severmişim meğer
şimdi şu vişne reçeline bulanmış batarken bile
güneş İstanbul'da da kimi kere renkli kartpostallardaki gibi batar
ama onun resmini sen öyle yapmıyacaksın

meğer denizi severmişim
hem de nasıl
ama Ayvazofski'nin denizleri bir yana

bulutları severmişim meğer
ister altlarında olayım ister üstlerinde
ister devlere benzesinler ister ak tüylü hayvanlara

ayışığı geliyor aklıma en aygın baygını en yalancısı en küçük burjuvası
severmişim
yağmuru severmişim meğer
ağ gibi de inse üstüme ve damlayıp dağılsa da camlarımda yüreğim beni olduğum yerde bırakır ağlara dolanık ya da bir damlanın içinde ve çıkar yolculuğa hartada çizilmemiş bir memlekete gider
yağmuru severmişim meğer

ama neden birdenbire keşfettim bu sevdaları Pırağ-Berlin tireninde yanında pencerenin
altıncı cigaramı yaktığımdan mı
bir teki ölümdür benim için
Moskova'da kalan birilerini düşündüğümden mi geberesiye
saçları saman sarısı kirpikleri mavi

zifiri karanlıkta gidiyor tiren
zifiri karanlığı severmişim meğer
kıvılcımlar uçuşuyor lokomotiften
kıvılcımları severmişim meğer
meğer ne çok şeyi severmişim de altmışımda farkına vardım bunun
Pırağ-Berlin tireninde yanında pencerenin yeryüzünü dönülmez bir yolculuğa çıkmışım gibi seyrederek

19 Nisan 1962, Moskova

* * *

iri iri damlalarıyla yağmur üzüm salkımıydı doğum gününde
senin
şaşkın ve sırılsıklam durdum önünde senin
altın kubbeli bir ağaçtın
denizin ortasında
ilk ergenlik düşümden geliyorum sana
bu şehrin bana verdiği en tatlı yemiş en akıllı söz en insan sokaksın
günlük güneşlik rüzgârım benim
saçları saman sarısı kirpikleri mavi karım benim

Mayıs 1962, Moskova

VERA'NIN RESMİ

Kimseler yapamaz senin resmini
Kıyıdan açılanın tanyerinden esenin
Aramasınlar seni renklerin atlıkarıncasında
Dayanmış tahta parmaklığa bir bağ taraçasında iklimler

Bizden en uzak gezegenin kederi
Aramasınlar seni uyaklarında ışıkla gölgenin
Sen oyunun dışındasın oylumların da yüzeylerin de
Bir yerlerde bir sevinç günün birinde fışkırır

Kimseler yapamaz senin resmini
Kıyıdan açılanın tanyerinden esenin
Sen kendi resmini kendin de yapamazsın
Gümüş kanatlı bir balık sıçrıyor enginde

Aynaların içine girip ötelere gitme boşu boşuna
Yitirilmiş erkekler gelir kadınlar koğuşuna geceleri
Sen kendi resmini kendin de yapamazsın
Bir açılıp bir kapanır kapılar yüreğinde

Senin resmini ben yapacağım.

4 Mayıs 962

YAĞMURUN ALTINDA

Yağmurun altında yürüyordu bahar incecik yeşil ayaklarıyla
Moskova asfaltında
lastiğe motora kumaşa deriye taşa sıkışıktı
kardiogıramım çok bozuk çıktı bu sabah
beklenen gelecektir günün en beklenmedik saatında
bir başına gelecek ve alıp getirmiyecektir gidenleri
çalınıyordu Çaykovski'nin birinci konseri yağmurun altında
bensiz çıkacaksın merdivenleri
bir karanfil duruyor balkonlu evin son katında
yağmurun altında yürüyordu bahar incecik yeşil ayaklarıyla Moskova
asfaltında
karşımda otursun görmezsin beni ve uzaklarda tüten bir kedere
gülümsersin
baharlar alır seni benden götürür bir yerlere
bir keresinde belki geri dönmeyeceksin kaybolacaksın yağmurun altında.

6 Mayıs 962, Moskova

* * *

Kırmızı sarı yeşil balonlarda çocuk çığlıklarıyla güneş
gökyüzü mavi ışıklarıyla
kim derdi ki hikâyem böyle biter
yağmurlar mevsimine girdim kederli şiirler mevsimine
bir şeyler bekliyorsun benden değil
sözler duruyor aramızda birbirimize ulaşamadan
çocuk çığlıklarıyla güneş kırmızı sarı yeşil balonlarda
yorgun ve umutsuz bakıyoruz sözlerimize

11 Mayıs 962, Moskova

TARUSA YOLU

K.V. Paustovski'ye

Beni alıp benden ötelere götürür daha ötelere Mayıs ayında Tarusa yolu
kayınların ardındadır arayıp bulduklarım da bulamadıklarım da
Marina Svetayeva bakar bana Oka ırmağına inen tepelerden
bulutlar yüzer suda dallara takılarak
ne etsem de bulutlarla akıp gitmese mutluluğum
Paustovski'nin evini gördüm iyi adamın evini iyi adamların evleri Mayıs aylarını hatırlatır bana bütün Mayıs aylarını İstanbul'unkileri de
İstanbul'un Mayıs ayından mı geldi Paustovski'nin Türk ninesi Erzurum' unkinden mi
evde yoktu yatıyor şehirde yüreğinde sancılarla üstat
neden sancılar eksik olmaz iyi insanların yüreğinden
sevdiğimiz kadınlara benziyor Mayıs ayında Tarusa yolu
asfalta döneceğiz kalacak çimende ayak izlerimiz
Tarusa yolu Paustovski'nin elyazısıdır
bilmem kısmet olur mu geçmek Tarusa yolundan Mayıs aylarından birinde bir daha
ve bu eski Rus toprağında güneş Viatski oyuncağı bir tavus kuşu.

12 Mayıs 962
Tarusa yolu

İSPANYA

kimimiz altmışındadır kimimiz gitti daha ötelere kimimiz bir avuç kemiktir çoktan
İspanya gençliğimiz
İspanya bir kanlı güldür göğsümüzde açılmış
İspanya arkadaşlığımız ölümün karanlığında
İspanya arkadaşlığımız aydınlığında altedilmez umudun
ve koca zeytin ağaçları yırtık pırtık ve toprak sarı ve toprak kırmızı ve delik deşik
kimimiz altmışındadır kimimiz gitti daha ötelere kimimiz bir avuç kemiktir çoktan
39'da düştü Madrid
acı tatlı neler gelip geçti o gün bu gündür başından insanoğlunun
İspanya 39'da düştü
öfkeli sıcak sesi geliyor Asturya madenlerinden 62'de
Bilbao'da aydınlığı altedilemiyen umudumuzun
İspanya gençliğimizdi İspanya gençliğimizdir
İspanya alınyazımızdadır hepimizin

20 Mayıs 962, Moskova

* * *

Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne
allı pullu bir balon gibi verelim oynasınlar
oynasınlar türküler söyliyerek yıldızların arasında
dünyayı çocuklara verelim
kocaman bir elma gibi verelim sıcacık bir ekmek somunu gibi
hiç değilse bir günlüğüne doysunlar
dünyayı çocuklara verelim
bir günlük de olsa öğrensin dünya arkadaşlığı
çocuklar dünyayı alacak elimizden
ölümsüz ağaçlar dikecekler

21 Mayıs 962, Moskova

ŞEHİR SOKAKLARINDA KÖYLÜ ASKERLER

Köylü askerler şehir sokaklarında el ele tutuşup dolaşır
fotoğraf çektirirler gözlerini alabildiğine açıp
köylü askerler kederli balıklar gibidir parklarda açık denizlerden akvaryuma düşmüş balıklar gibidirler
köylü askerler şehirlerde bir türlü alışamazlar bir şeylere unutamazlar bir şeyleri
en yakın insanları al yanaklı önlüklü kızlardır
köylü askerler bakarlar mankenlere konuşmak istermiş gibi onlarla
köylü askerler bir başlarına kavaklardır asfaltın üstünde arasında taş demir kalabalığının
köylü askerler dolaşır şehir sokaklarında el ele tutuşup
güzel günler gelecek köylü askerler kaybolacak şehir sokaklarında

22 Mayıs 1962, Moskova

TRAFİK MEMURLARI

Trafik memurları dikilmiş durur
el kol kımıldar kaşlar çatık
sopalarının ucunda hürriyetimiz
trafik memurları dikilip duracak
sokaktakiler birbirlerini sevmeği öğreninceye kadar.

23 Mayıs 962, Moskova

* * *

Sibirya ırmaklarında buzlar çözüldü çoktan
Bakü'de denize giriliyor
çaktı Moskova'da şimşekler
ılık yağmurlar yağdı asfalta
dünyam güneşli dünyam yeşil
kamyonlar daha hızlı gidiyor yapı yerlerine
uykular tutmaz oldu beni
birbirinden güzel şeyler düşünüyorum sabahlara kadar

24 Mayıs 962, Moskova

EVLER

evler tek katlı da olabilir yüz katlı da
iş bunda değil
yeter ki sokaklarımızı ezmesinler yeter ki temiz çevik güleryüzlü görsünler hizmetimizi
çıplak duvarlara diyeceğim yok taze ve canlıysalar
dar pencereler giyotini hatırlatır bana
pencere dost sözü gibi rahat ve geniş olacak
ağaçsız asfaltı sevmiyorum
parklarda göller göllerde ak kara kuğular olabilir hatta arasıra bando mızıka ama en önemlisi parklarda öpüşülebilmeli
aptal ölü ellerini operette arya söylermiş gibi açmış mankenleri sevmiyorum
taştan ve tunçtan insanları sevmiyorum tabanlarından inip aramızda dolaşmıyorlarsa
bankaları ve hükümet konaklarıyla övünen şehirleri sevmiyorum
sevdiğim şehirler sağlıkevleriyle övünenlerdir çocuk bahçeleriyle övünen şehirler

24 Mayıs 1962, Moskova

* * *

Ölüm düşüncesinden soyundum
giyindim Haziran yapraklarını bulvarların
Mayısınkiler ne de olsa fazlaca gençti benim için
bütün bir yaz bekliyor beni bir şehir yazı kızgın taşları asfaltıyla
buzlu gazozu dondurması terli sinema salonları iri sesli taşra aktörleriyle
ortalıktan yok oluveren taksileriyle büyük futbol günlerinin
ve Ermitaj bahçesinde ampüllerin ışığında kâatlaşan ağaçları
ve belki Meksika türküleri belki de Gana tam-tamlarıyla
ve balkonda okuyacak olduğum şiirlerle
ve birazcık kesilip kısalacak saçlarınla senin

bir şehir yazı bekliyor beni
giyindim Haziran yapraklarını bulvarların
ölüm düşüncesinden soyundum

24 Mayıs 962

ARADIKLARIN

aradıkların odanda değil dışardadır
kamyonlar taşıyor aradıklarını
vinçler kaldırıyor beton bloklarıyla
aradıkların ağaçlarındadır Leningrad caddesinin
ve metroların eskalatörlerinde
aradıkların istasyonlardadır ayrılıklarla kavuşmalarda
ve erzak çantasında
uzun boylu kırmızı başörtülü kadının
Rubliyof'un firesklerindedir aradıkların
tunçtan iki kişiye sorabilirsin aradıklarını
biri Rusya sinemasının
önündedir öbürü Moskova sinemasının
Siverdlof Alanı'nda gür sakalı taştan biri durur
senin aradıklarını en iyi o bilir
aradıkların Devrim Alanı'nda kırmızı tuğla yapıdadır
aradıkların sokaklardakilerdedir
aradıkların sende

25 Mayıs 1962, Moskova

* * *

çınar olsam dinlensem gölgesinde
kitap olsam okusam uykusuz gecelerimde içim sıkılmadan
kalem olmak istemem kendi elimde bile
kapı olsam iyilere açsam kötülere kapasam
pencere olsam perdesiz ve iki kanadı açık bir pencere ve şehri
soksam odama
söz olsam çağırsam haklıya doğruya güzele
söz olsam söylesem sevdamı yumuşacık

27 Mayıs 1962, Moskova

* * *

Fasulya gibi yaşıyorum son zamanlarda
kuru fasulya gibi
kuru fasulyanın pilakisi yapılır
benden o da yapılmaz.

31 Mayıs 1962

* * *

Yoruldun ağırlığımı taşımaktan
ellerimden yoruldun
gözlerimden gölgemden
sözlerim yangınlardı
kuyulardı sözlerim
bir gün gelecek ansızın gelecek bir gün
ayak izlerimin ağırlığını duyacaksın içinde
uzaklaşan ayak izlerimin
ve hepsinden dayanılmazı bu ağırlık olacak.

31 Mayıs 1962, Moskova

* * *

bütün kapılar kapalı inik bütün perdeler
nerdeler nerdeler nerdeler
gidilmeyen gelinmeyen bir yerdeler
dilsizler fısıldıyor sağırlara uzaktan çok uzaktan
bakışın gözleri yok koşunun ayakları
yoruldum yakalanmazı kovalamaktan
bir cıgara içeyim.

31 Mayıs 1962

ROMANYA'YA DAİR LİRİK RÖPORTAJ

Bu yıl Kahire'de idim
ama Bükreş'te yedim güneşi.
Domatesti, çilekti, kirazdı
ballı gölgesi idi ıhlamurların
portakal şerbeti idi, buzlu
ve 33 derece idi derimin üstünde
saçları saman sarısı kirpikleri mavi.

Bükreş'e ağaçlarla girdim.
Taşa, asfalta, betona
dört koldan saldıran
ve onları yenen ağaçlarla.
Ağaçsız insanın kederi
ölü yağmurlardır
yağar içine.
Bir erik ağacı tanırdım
bir cezaevinde, avluda
sırlarımı bilirdi.
Kara günlerimde tuttu elimden.

Bükreş'te yeni evler gördüm.
Ebem kuşakları
ve şafakta suydu evler.
Braşov'da çıktılar karşıma
dağlarla beraber.
Ve Karadeniz'de
Mamaya'dan Mangalya'ya kadar.
Fıskiyelerin sevinci evler.
Rahatlığı ütülü, temiz çamaşırların.

Mimarlar sağolun.
Sözüm 57'den sonrakilere.

Ellerinize, gözlerinize,
kâğıdınıza, pergellerinize selâm.
Selâm taşçılara, dülgerlere, montörlere,
demiri dövenlere, betonu dökenlere,
ağacı biçenlere, camcılara,
ve bu işte bir tutam olsun,
emeği geçenlerin topuna selâm.
Selâm Komitetul Çentral'ın aklına.

Evler içinde oturanlarla aydınlanır.
Günaydın 23 Ağustos Fabrikası işçileri,
ve traktör fabrikası işçileri,
ve devlet planı kâtipleri, günaydın.
Günaydın uslu çocuklarla tatlı kocakarılar.
Günaydın zeytin dalı kızlar.

Çalmak isterdim kapınızı.
İçmek isterdim şıralı sebze çorbanızı
ve külbastınızdan yemek,
tatmak mamaligalı sarmanızdan.
Kitaplarınıza bakmak isterdim.
Belki adıma raslarım birinin kapağında,
ve çevirmek radyonuzun düğmesini,
dinlemek Anadolu havalarını.
Yanıktırlar, erkekçe yanık,
yiğittirler, ağırbaşlı.

Çıktım Bükreş'ten
asfalt şose boylarına

kavaklar iki yanda uçsuz bucaksız.
Kamyonlar yerli malı,
sığırlar semiz.
Toprak elbirliği ile dokunan bir kilim.
Anadolu'm, Anadolu'm, ah benim Anadolu'm.
Uçak uçuşu ile iki kanatlık yerdesin burdan.
Yırtık boş bir heybesin
sırtmalı omuzlarında insanlarımın,
Anadolu'm, ah Anadolu'm,
belki artık bir mezar boyu uzaksın benden.

Yaşamak güzel şey.
Hep beraber yaşıyorsak güzeli.
Romanya yaraştı kadınıma.
Kirpikleri bir kat daha mavileşti.
Saçlarında Romanya'nın gökyüzü ile dönecek eve.
Saman sarısı saçlarında firuze tarak
ve yayla çiçeklerinin güneşli aklığı telinde,
dudaklarında Karadeniz'in tuzu.

Hoşça kal, halkın Romanya'sı
Romanya'sı hepimizin,
güveni hepimizin.

Gene görüşmek, kısmet olur inşallah.

Haziran 1962, Bükreş

NEYİ BİLDİRİR SAYILAR

Sayılar bebelerin kundakları
sayılar tabutları şehirlerin
öldürülmüş
öldürülebilecek olan

sayılar tohumlardır umudumuzun avucunda

sayılar yaklaşan bir şeyleri bildirir
sayılar bildirir uzaklaşan bir şeyleri
nedir yaklaşan bize
bizden uzaklaşan nedir

dünya savaşı : I
dünya savaşı : II
14'ten 18'e, 39'dan 45'e 10 yıl 54 milyon ölü
49 milyon sakat
ölülerle sakatların memleketi
103 milyon nüfuslu bir memleket
ve ayrıca öküzleri delileri yanık taşlarıyla
ve gidenlerden biri evimizdendi
gitti dönmedi bir daha
19'unda mıydı 40'ında mı aklımda kalmamış
döndü iki gözü kör
gök gözlü müydü kara gözlü mü aklımda kalmamış
döndü diz kapağından kesik sol bacağı
döndü ve kapısını bulamadı evinin
14'ten 18'e, 39'dan 45'e 10 yıl 54 milyon ölü
49 milyon sakat

yeryüzünde yuvarlak hesap ve şimdilik 2,5 milyarız
% 50'miz aç
dişlerimiz dökülüyor
diş etlerimiz yara içinde
ölü derilerimiz çatlak
hele çocuklarımız
sallanan koca kafaları
kırış kırış yüzlerinde kederli iri gözleriyle
ve eğri büğrü incecik bacakları üstünde karınları davul gibi
yeryüzünde yuvarlak hesap ve şimdilik 2,5 milyarız
% 50'miz aç

yıl 1962
62 yılında 2 avcı uçağını sofraya koysak
çevirsek ete ekmeğe şaraba salataya
40 milyon adam doyasıya yer içer
40 milyon kediye de artar ekmekten etten
kediler salata yemez şarap içmez
kedileri ben kattım ziyafete

balistik füzeleri filimlerde seyrettim
2 balistik füze yakıp kül eder 150 kitaplığı daha kurulmadan onlar
belki benim kitabım da vardır içinde
62 yılında bombardıman uçaklarını gördünüz mü
son modellerini
2 bombardıman uçağı 4 sağlık evini yükler yanına bombalarının
temeli daha atılmamış 4 sağlık evini koskoca pırıl pırıl
ve yatakları röntgenleri umutlarıyla
62'de atomlu atomsuz silâhlanma yarışı 120 milyar dolar yılda

10 yılda 1200 milyar
yıldızların sayısına yakın mı bilmem
1200 milyar
yahut 150 milyon yapılmamış ev
yapılabilecek ama yapılmamış ev
150 milyon ev hayaleti
5 odalı akarsulu elektrikli banyolu
kapıları merdivenleri pencereleri 150 milyon evin
güneş doğarken camları
gölgeleri akşamüstü
balkonları ayışığında

ayının ini var
sümüklüböceğin kabuğu
bizimse bu işte hâlimiz ortada

bir adam tanırım
iki elli iki ayaklı
kaytan kara bıyıklı
otuzuna bastı bu yıl
iki oğlundan biri yedisinde öbürü altı aylık
anası karısı kaynatası
ve bir fotoğraf askerlikte çekilmiş ya kendinin ya rahmetli babasının ya kaynatasının
ve bir leğen
ve bir göz oda
150 milyon ev
bu evlerden bir teki
odaları kapıları akarsuyu ve yemek masası bu evin
62'de atomlu atomsuz silâhlanma yarışı 120 milyar dolar yılda
10 yılda 1200 milyar dolar
yahut 150 milyon yapılmamış ev

yapılabilecek ama yapılmamış
tanıdığım adamınki de içinde
balkonunda ayışığı

62'de atomlu atomsuz silâhlanma yarışı 120 milyar dolar yılda
yahut yuvarlak hesap 1 milyar ölü adayı
ve ölüme hazır en azdan yarısı bütün toprakların yarısı bütün ağaçların
balıkların bütün yağmurların ve ana rahmine düşenlerin en azdan
yarısı ölüme hazır

tepeden tırnağa silâhsızlansak
63'te mi olur 65'te mi artık
atomlu atomsuz silâhsızlansak bütün iklimlerde
ve insanca işlesek yeryüzü nimetlerini
çoğaltsak onları 1/4
kazırdık açlığın kökünü üç ayda
dişlerimiz dökülmez olur
kanamaz diş etlerimiz
hele çocuklarımız
keder silinir gözlerinden
eğri büğrü bacakları doğrulur
iner şiş karınları

neyi bildirir sayılar
neyi bildirmeli
yaklaşan nedir bize
uzaklaşan nedir bizden.

17 Haziran 962, Moskova

VATAN HAİNİ

"Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.
Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz, dedi Hikmet.
Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."
Bir Ankara gazetesinde çıktı bunlar, üç sütun üstüne, kapkara haykıran puntolarla,
bir Ankara gazetesinde, fotoğrafı yanında Amiral Vilyamson'un
66 santimetre karede gülüyor, ağzı kulaklarında, Amerikan amirali
Amerika, bütçemize 120 milyon lira hibe etti, 120 milyon lira.
"Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz, dedi Hikmet
Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."

Evet, vatan hainiyim, siz vatanperverseniz, siz yurtseverseniz, ben yurt hainiyim, ben vatan hainiyim.
Vatan çiftliklerinizse,
kasalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,
vatan, şose boylarında gebermekse açlıktan,
vatan, soğukta it gibi titremek ve sıtmadan kıvranmaksa yazın,
fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan,
vatan tırnaklarıysa ağalarınızın,
vatan, mızraklı ilmühalse, vatan, polis copuysa,
ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan,
vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası, Amerikan donanması topuysa,
vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığımızdan,
ben vatan hainiyim.
Yazın üç sütun üstüne kapkara haykıran puntolarla :
Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.

28.7.962

AÇLIK ORDUSU YÜRÜYOR

Açlık ordusu yürüyor
yürüyor ekmeğe doymak için
ete doymak için
kitaba doymak için
hürriyete doymak için.

Yürüyor köprüler geçerek kıldan ince kılıçtan keskin
yürüyor demir kapıları yırtıp kale duvarlarını yıkarak
yürüyor ayakları kan içinde.

Açlık ordusu yürüyor
adımları gök gürültüsü
türküleri ateşten
bayrağında umut
umutların umudu bayrağında.

Açlık ordusu yürüyor
şehirleri omuzlarında taşıyıp
daracık sokakları karanlık evleriyle şehirleri
fabrika bacalarını
paydostan sonraların tükenmez yorgunluğunu taşıyarak.

Açlık ordusu yürüyor
ayı ini köyleri ardınca çekip götürüp
ve topraksızlıktan ölenleri bu koskoca toprakta.

Açlık ordusu yürüyor
yürüyor ekmeksizleri ekmeğe doyurmak için
hürriyetsizleri hürriyete doyurmak için açlık ordusu yürüyor
yürüyor ayakları kan içinde.

9 Ağustos 1962

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFINA SELÂM

Türkiye işçi sınıfına selâm!
Selâm yaratana!
Tohumların tohumuna, serpilip gelişene selâm!
Bütün yemişler dallarınızdadır.
Beklenen günler, güzel günlerimiz ellerinizdedir,
haklı günler, büyük günler,
gündüzlerinde sömürülmeyen, gecelerinde aç yatılmayan,
ekmek, gül ve hürriyet günleri.

Türkiye işçi sınıfına selâm!
Meydanlarda hasretimizi haykıranlara,
toprağa, kitaba, işe hasretimizi,
hasretimizi, ayyıldızı esir bayrağımıza.

Düşmanı yenecek işçi sınıfımıza selâm!
Paranın padişahlığını,
karanlığını yobazın
ve yabancının roketini yenecek işçi sınıfına selâm!

Türkiye işçi sınıfına selâm!
Selâm yaratana!

12 Ağustos 1962

GAYYA KUYUSU

Seydi Fakıllı köyünde kadınlar art arda dizilmiş su çekerler
art arda bağlanmışlar bir tek ipe
su çekerler gayya kuyusundan,
su çeker taş devri kadınları
otuz metre altından yerin.
Güneş yağar
toprak ölü
su uyur otuz metre derinde karanlık ve çamurlu.

Kadınlar art arda bağlanmış bir tek ipe su çekerler.
Yorgunluk filân değil
dışında yorgunluğun bu,
kederin de, umutsuzluğun da, açlığın da,
bilirim, bu kahrolası şeyin böylesini duymadılar
insanlar insan
öküzler öküz
âletler âlet olalı beri.

Kımıl böcekleri tahılı yedi
kahvenin önünde banka memurları
toprak ölü
su uyur otuz metre derinde karanlık ve çamurlu
yıllık taksit 15 lira verilemedi.
Seydi Fakıllı köyünde kadınlar su çeker gayya kuyusundan
Uyan Anadolu'm uyan ölüm uykusundan.

30 Ağustos 1962

NERDEN GELİP
NEREYE GİDİYORUZ?

Başlangıç

Doğrultup belimizi kalktığımızdan beri iki ayak üstüne,
kolumuzu uzunlaştırdığımızdan beri bir lobut boyu
ve taşı yonttuğumuzdan beri
yıkan da, yaratan da biziz,
yıkan da yaratan da biziz bu güzelim, bu yaşanası dünyada.

Arkamızda kalan yollarda ayak izlerimiz kanlı,
arkamızda kalan yollarda ulu uyumları aklımızın, ellerimizin, yüreğimizin,
toprakta, taşta, tunçta, tuvalde, çelikte ve pılastikte.

Kanlı ayak izlerimiz mi önümüzdeki yollarda duran?
Bir cehennem çıkmazında mı sona erecek önümüzdeki yollar?

1

Çocukların avuçlarında günlerimiz sıra bekler,
günlerimiz tohumlardır avuçlarında çocukların,
çocukların avuçlarında yeşerecekler.

Çocuklar ölebilir yarın,
hem de ne sıtmadan, ne kuşpalazından,
düşerek de değil kuyulara filân;
çocuklar ölebilir yarın,
çocuklar sakallı askerler gibi ölebilir yarın,

çocuklar ölebilir yarın atom bulutlarının ışığında
arkalarında bir avuç kül bile değil,
arkalarında gölgelerinden başka bir şey bırakmadan.
Negatif resimcikler boşluğun karanlığında.
Kırematoryum, kırematoryum, kırematoryum.
Bir deniz görüyorum
ölü balıklarla örtülü bir deniz.
Negatif resimcikler boşluğun karanlığında,
yaşanmamış günlerimiz
çocukların avuçlarıyla birlikte yok olan.

2

Bir şehir vardı.
Yeller eser yerinde.
Beş şehir vardı.
Yeller eser yerinde.
Yüz şehir vardı.
Yeller eser yerinde.
Yok olan şehirlere şiirler yazılmayacak,
şair kalmayacak ki.

Pencerende bir sokak bulvarlı.
Odan sıcak.
Ak yastıkta üzüm karası saçlar.
Adamlar paltolu, ağaçlar karlı.
Penceren kalmayacak,
ne bulvarlı sokak,
ne ak yastıkta üzüm karası saçlar,
ne paltolu adamlar, ne karlı ağaçlar.
Ölülere ağlanmayacak,

ölülere ağlayacak gözler kalmayacak ki.
Eller kalmayacak.
Negatif resimcikler dalların altındaki
yok olmuş olan dalların altındaki.
Yok olmuş olan dalların üstünden
o bulutlardır geçen.
Güneye götürmeyin beni,
ölmek istemiyorum...
Ölmek istemiyorum,
Kuzeye götürmeyin beni...
Batıya götürmeyin beni,
ölmek istemiyorum...
Ölmek istemiyorum,
Doğuya götürmeyin beni...
Bırakmayın beni burda,
götürün bir yerlere.
Ölmek istemiyorum,
ölmek istemiyorum.
O bulutlardır geçen
yok olmuş olan dalların üstünden.

3

Tahta, beton, teneke, toprak, saman damlarımızla iki milyardan artığız,
kadın, erkek, çoluk çocuk.
Ekmek hepimize yetmiyor,
kitap da yetmiyor,
ama keder
dilediğin kadar,
yorgunluk da göz alabildiğine.

Hürriyet hepimize yetmiyor.
Hürriyet hepimize yetebilir
ve sevda kederi,
hastalık kederi,
ayrılık kederi,
kocalmak kederinden
gayrısı aşmayabilir eşiğimizi.
Kitap hepimize yetebilir.
Ormanlarınki kadar uzun olabilir ömrümüz.
Yeter ki bırakmayalım, yaşanmamış günlerimiz yok olmasın çocukların
avuçlarıyla birlikte,
boşluğun karanlığına çıkmasın negatif resimcikler,
yeter ki ekmek ve hürriyet yolunda dövüşebilmek için yaşayabilelim.

Çağrı

Tanrı ellerimizdir,
Tanrı yüreğimiz, aklımız,
her yerde var olan Tanrı,
toprakta, taşta, tunçta, tuvalde, çelikte ve pılastikte
ve bestecisi sayılarda ve satırlarda ulu uyumların.

İnsanlar sizi çağırıyorum :
kitaplar, ağaçlar ve balıklar için,
buğday tanesi, pirinç tanesi ve güneşli sokaklar için,
üzüm karası, saman sarısı saçlar ve çocuklar için.

Çocukların avuçlarında günlerimiz sıra bekler,
günlerimiz tohumlardır avuçlarında çocukların,
çocukların avuçlarında yeşerecekler.

22.11.962

* * *

.....

Saint-Michel rıhtımında beşinci kattan çıkar yola
Yüzer bacaların üstünde Dino'ların tavan arası
Burası ölümsüz dostlukların gemisi
Tuallerde Antibes denizi cıvıl cıvıl,
Ve sofrada midye dolması İstanbul'umdan
Ve duvarda "Ah!"ın iki gözü iki çeşme
Ve Güzin ablam zeytin dalıdır
Verusam püsküllü mısır
Abidin dümeni Güney doğuya kıvır
Varalım Emirgân'a
.....

30.12.1962

* * *

Çok mu geçti aradan az mı
bilmiyorum
yaptık mı bu yolculuğu
yaptık gibi mi geliyor bana
bilmiyorum.
Eylüldü sabahtı aklımda kaldığına göre
aklımda kalan bir şey var mı
aklım mı uyduruyor bir şeyleri
bilmiyorum
Eylüldü sabahtı çıktık Moskova'dan...

1963

* * *

Bir anda parçalanan binlerce güneşin yangınıydı bu
uğultusu tuz buz olan binlerce yıldızın
yer yarıldı orta yerinden
bir ifrit fırladı gökyüzüne
gökyüzünden büyük
bir ifrit mantar biçiminde.

Kan döktük, kanımız dökülüyor,
yıktığımız için mi yıkılıyoruz?
İlkönce biz mi başladık
bu cehennem oyuna,
yoksa onlar mı?
Belki ne onlar başladı ne biz.
Kim başladı öyleyse?

Bir şehre geldim
sokaklarında dolaşmak için
selâmlaşmak için insanlarıyla.
Ne sokak kalmış dolaşılacak
ne selâmını alacak insan...

1963

* * *

Bir kız vardı Japonya'da
ufacık, tefecik bir kız.
Bir bulut vardı dünyada
işi : öldürmekti yalnız.
Bu bulut bu kızcağızın
öldürdü nineciğini,
külünü göğe savurdu,
sonra, yine apansızın
gelip babasını vurdu,
sonra da kızın kendini.
Ve doymadı ve doymadı
yeni kurbanlar arıyor.
Atom ölümüdür adı,
karanlıkta bağırıyor.
Büyük bir birlik kuralım,
canavarı susturalım.
Savaş cengine gidelim,
canavarı yok edelim.

1963

KOCALMAĞA ALIŞIYORUM

Kocalmağa alışıyorum dünyanın en zor zanaatına,
kapıları çalmağa son kere,
durup durmadan ayrılığa.
Saatlar, akarsınız, akarsınız, akarsınız...
Anlamağa çalışıyorum inanmayı yitirmenin pahasına.
Bir söz söyleyecektim sana söyleyemedim.
Dünyamda sabahleyin aç karına içilen cıgaramın tadı.
ölüm kendinden önce bana yalnızlığını yolladı.
Kıskanıyorum öylelerini kocaldıklarının farkında bile değiller,
öylesine başlarından aşkın işleri.

12 Ocak 1963

* * *

.....
Koro :
— Biz dünyayız,
yıldızlardan bir yıldız,
bir damlayız başsız ve sonsuz akıp değişeniz.
Ve siz iki damlamızsınız bizim
bizde başlayıp bizde sona ereceksiniz.
.....

1963

TANGANİKA RÖPORTAJI

(On Mektupta)

BİRİNCİ MEKTUP

Uçuyorum karlı Ukrayna ovalarını.
Yıllardır bu ilk hava yolculuğum sensiz.
Elini aradım yerden kesilirken,
alışkanlık,
yere inerken de arayacağım.

Dün gece bavulumu hazırlıyordun,
omuzların kederliydi,
belki değildiler de, bana öyle geldi, kederli olmalarını istediğimden.

Bu sabah kar aydınlığıyla uyandım.
Moskova uykudaydı, sen uykudaydın.
Saçların saman sarısı kirpiklerin mavi,
ak boynun uzundu, yuvarlaktı
ve kırmızı, kalın dudaklarında keder,
belki değil de bana öyle geldi, kederli olmalarını istediğimden.

Ayaklarımın ucuna basıp yan odaya geçtim.
Fotoğrafın masamda bir yaz güneşine bakıyor, başını kaldırmış, profilden.
Umrunda değil gidişim.
Soktum cebime.
İyiden iyiye ağardı ortalık.
Duvarda Dino'nun yağlı boyası :
bir bulut parçacığı sonsuz bir gökyüzünde,

belki ne gökyüzü, ne bulut,
uçsuz bucaksız mavilikte ak bir kımıldanış,
iyimserliğin resmi, umudun.

Kapıcı kadınlar avluda kar küremeğe başladı gıcırtılarla.
Odaya girdin.
Yüzüme bakıyorsun şaşkın, kederli;
belki keder değil de uyku mahmurluğu bu.
"Beni geçirmeğe gelme," dedim,
oysaki beni geçirmeni istiyordum bilemediğin kadar.
Kilitledin bavulumu kendi elinle.
Ben açtım kapıyı merdiven sahanlığına çıktım.
Sen içerde kapıyla çerçeveli bir bahar manzarasıydın, bir bahar manzarası öğle aydınlığında, yapraklarla sular som parıltı, gölgesiz.
Kapadım kapıyı üstüne.

Senden konuştuk Ekber'le Vunukova'ya kadar,
daha doğrusu, ben söyledim, o dinledi.

Karadeniz'i geçiyorum sekiz bin metre yukarda.
Bilmem farkında mısın,
günü gününe bir yıl oluyor,
Varşova - Roma - Paris üstünden Kahire'ye uçtuktu seninle.
Kahire yine o Kahire mi sensiz?

Sekiz bin metre yukarda, Anadolu'mun üstündeyim,
Sekiz bin metre derinde, bulutların altında, toprağımda karakış.
Köylerin çoktan kesiktir yolu.
Her biri karlı çöllerde bir başınadır.

Bulgur aşı yağsız.
Tezek dumanında göz gözü görmez.
Bebeler ölür bitlenmeğe bile vakit bulmadan
ve ben uçarım sekiz bin metre yukarda, bulutların üstünde.
İşte böyle Tulyakova...

İKİNCİ MEKTUP

Kahire'nin Özbekiye Bahçesi'ni hatırladın mı?
Oturduğumuz sırayı gidip buldum.
Topal ayağını onarmamışlar.

Geceydi hatırladın mı?
Karmakarışıktı karşımızda
yıldızlar, otomobil ışıkları, vitrinler
ve uzun entarili dilenci.
Kederli kadından konuştuktu hatırladın mı?
Kıraliçe Nifertiti'ye benziyordu yüzü.
Komünist kocası beş yıldır can çekişiyor
çölün orta yerinde, toplama kampında.

Kahire'nin Özbekiye Bahçesi'ni hatırladın mı?
Oturduğumuz sırayı gidip buldum.
Topal bacağını onarmamışlar.

Gündüzün ağaçlar tozlu.
Uzun entarili dilenci kurumuş büsbütün
ve kederli kadının kocası artık ölmüştür.

Kahire'nin Özbekiye Bahçesi'ni hatırladın mı?

ÜÇÜNCÜ MEKTUP

Geceleyin geç vakit havalandık Kahire'den.
Uzakta, ta uzakta, kanadın ucunda ayrılığın kırmızı ışığı yanıyordu.
Yıldızları sımsıkı tuttum avucumda, uyudum.

İndik Hartum alanına sabah aydınlığında,
bulutsuz, ak bir aydınlık,
bir porselen aydınlığı,
porselen bir fincan zar gibi ince.

Alanda dev bir "Komet" vardı
Sudan Hava Yolları'nın.
Bir de bir spor uçağı sarı, kırmızı, minicik.
Neyin nesi anlayamadım.

Hartum hava istasyonu temiz.
Güneş serin serin yükseliyordu.
Oturdum karşısına paltomu omzuma atıp.
Nerde olursam olayım,
hapiste bile,
günlerim kulağıma müjdeler fısıldayarak başlar.
Sudanlılar güzel oluyor,
— Sudanlı bir şair kadın tanırım, dünya güzeli —
işlenmişler abanoz ağacının en soylusuna
ak entarileri, ak örtüleri, ak sarıkları içinde.
Sudanlı subaylar dolaşıyor, İngilizce konuşuyorlar.
ve sarışın avcılar viski içiyordu.
Avcılar arslan avlamağa gelmişler
ve pamuk avlamağa.
Tüfekleri naylon kılıflı.

Bir mızrak boyu yükseldi güneş.
Paltomu attım, çıkardım ceketimi.
Volkan gürültüleriyle havalandı "Komet",
uçup gitti Londra'ya.

Nerden bileceksin, kızım,
benim Osmanlılar bu kırmızı toprakta esircilik etti.
Kölelerin boyu iki metre,
bir de fildişi, altın,
bir de vergi topladılar kadınların şalvarına kedileri sokup.
Bu usul belki hâlâ yürürlüktedir Anadolu'da,
Ama Anadolu köleleri kavruk kısacık.

DÖRDÜNCÜ MEKTUP

Dar-es Selâm'a belki kuşlar gelir İstanbul'dan, Moskova'dan
kuşlar nerelerden nerelere gitmez ki!
Ama bu toprağın dalına konan Moskovalı ilk uçak bizimkisi,
ilk İstanbullu ben.

Duydum Afrika'nın kokusunu,
büyük kara Afrika'nın :
iri bitki, iri hayvan, iri güneş, iri yağmur, iri yıldız kokuyor.
Girdik şehre palmiyelerle muzların arasından.
Gözalabildiğine yeşil, gözalabildiğine sıcak bir akvaryuma girdik.
Dar-er-Selâm batısında Hint Okyanusu'nun.
Daha Muhammet'ten önce kara kaşlı Arap korsanlarıyla Arap tüccarları çıktı bu kıyılara,
sonra başka korsanlarla başka tüccarlar
ve bunların kaşları samur,
ama iş kaşlarda değil.

Dar-es Selâm başkenti Tanganika'nın.
Tanganika
Tanganika, Tanganika.
Bir türkü böyle başlayabilir.
Bir tam tam havası :
Tanganika, Tanganika,
kederlisi, sevinçlisi, akıllısı, delisi,
yeşili, kırmızısı, sarısı, kuzgunu, karası
Tanganika, Tanganika...

Biliyorsun,
Tanganika güney doğusunda Afrika'nın.
120'den çok kabilede 10 milyon kadar insan.
Müslüman, Hıristiyan, putperest.
Biliyorsun,
belli başlı ürünü : kahve, davar ve sizâl.
Sizâlın yaprakları yalın, yeşil kılınçlardır,
urgan, halat, çuval filân yapılır.
Biliyorsun,
bütün bunları yola çıkmadan önce bilmediğimi biliyorsun.
Biliyorsun hartada yaptığımız yolculuğu seninle.
Gemimiz üç direkliydi başı kemanî,
puruvada altın kız sureti sana benzer,
ve bayrağında şiirler sana yazdığım,
ve balıklar avladık gözleri zümrüt,
ve kuşlar kondu serenlere sırma kanatlı,
ve muz yağmuruna tuttu maymunlar bizi kıyılardan,
ve pupa yelken geçtik sıcak denizleri,
ve bir dolanıp bir kurtulduk ağından meridyenlerin
Dar-es-Selâm'ı bulana kadar.
Biliyorsun hartada yaptığımız yolculuğu seninle.

Tanganikalı Meçhul Askerle konuştum Dar-es-Selâm'da
Tunçtan dökülmüş saldırıyordu ince, çıplak bacaklarının üstünde elde silah.
Arkasında bulvar ve liman karşısında vitrinler,
sağında bir banka yapısı, solunda bir kilise
— Kime saldırıyorsun? dedim
— Alamana, dedi.
Alamanındık, dedi, Birinci Dünya Savaşı'na dek.
İngiliz geldi, komutayı aldı, saldırdık Alamana.
Alaman gitti, İngiliz kaldı.
Kaldı İngiliz 18'den 62'ye.
62'de İngilizi dehledik,
bağımsız Cumhuriyetiz, dedi,
dedi ve kesti.

Dar-es-Selâm bir şirin kasabadır.
Ana caddeleri temiz, onarılı.
Büyük, rahat bir Hint Mahallesi var.
Hintliler ticaretle meşgul kıyasıya.
Satacaklar satabilseler Okyanus'un suyunu şişelere doldurup.
Ve Hintli tüccara düşman Tanganikalı.
Şehirde bir İngiliz kulübü.
Yalnız beyazlar girermiş eskiden,
şimdi adı da değişmiş, girenleri de.
Cumhurbaşkanı Sarayı.
İngiliz valisi otururmuş eskiden.
Bir kolej, 48 öğrencisi var. Tanganikalı hepsi.

Profesörler İngiliz.
Kiliseler, camiler, villalar, oteller, elçilikler.
Bir Müslüman konağında kirada Sovyet Elçiliği,

kapısında Arap alfabesiyle Bismillah yazılı.
Tıramvay, otobüs filân yok,
ama otomobil her markadan,
hepsinin de direksiyonları sağda.
İngiliz sistemi.
Ve Tanganikalı şoför usta oluyor.
Bir de kabare var sabahlara kadar açık.
Tanganikalılar, halktan olanlar, toprağın üstünde yatıp kalkıyor balçık ve hasır örme kulübelerde.
Devlet dili, İngilizceyle Suvahili.
Tanganikalı mühendis, bütün Tanganika'da 1 tane, doktor : 3
Tanganikalı sarhoş görmedim,
sarhoşlar beyazdı.
Beyaz işsiz görmedim,
işsizler Tanganikalı.
Ve kaldırımlarda tahta arslan satanlar turistlere Tanganikalı.
Tanganikalı subay gördüm, başkan gördüm, öğretmen gördüm.
Dalgın öğretmen gözleriyle Başkan Nirere bakıyor bütün duvarlardan
çerçevesinde ve camın altında oturup dayanmış ak başlı bastonuna.
Polisler, gördüklerim, Tanganikalı.
Bankalarda Tanganikalı memur görmedim,
ya beyaz, ya Hintliydiler.
Garsonlarla hamallar Tanganikalı.
Köylüler de, çobanlar da, ırgatlar da, kabile reisleri de.
Buralarda da fes giyenler çok, renk rengi, boy boyu, püsküllüsü, püskülsüzü.
Biz Türkler fesi Yunandan almışız, giydirmişiz Araba, Sudanlıya da belki,

onlar da kara Afrika'ya,
ya onlar, ya İngiliz,
İngilizse giydiren
fesli bir gergedan görürsem şaşmam.

BEŞİNCİ MEKTUP

Dar-es-Selâm'da "Halas Ordusu" kulübesinde uyumanın yolu yok sıcaktan.
Derime yapışıyor sıcak vıcık vıcık.
Kanadalı karı koca akşam dualarını çoktan çaldılar magnetofonda.
Arslanlar böğürmüyor.
Aslanlar içerlerde
arslanlar, filler, gergedanlar,
zebra, zürafa, antilopların çeşidi.
Kaplan yok sanıyorum.
Moskova'da zooloji parkında kaplan da vardır, beyaz ayılar da, penguenler de,
ve kaymaklı dondurma vardır.
Moskova'da kar yağıyor lapa lapa.
Derime yapışıyor sıcak.
Cibinliğin altında çırılçıplağım.
Cibinliğin üstünde kertenkeleler.
Kertenkeleler minicik timsahlar gibi ve dillerini çıkarıyorlar ve belki bunlar kertenkele değil.
Bursa cezaevinde cibinlikler yaptıktı yatak çarşaflarından.
Sabahları kovaya doldurup dökerdik tahtakurularını.
Derime yapışıyor sıcak.
Nabızlarımda vuruyor sıcak
ve akıyor damarlarımda kanıma karışarak.

Moskova'da kar yağıyordur,
yağmıyor mu yoksa?
Yatmadan önce baktın mı pencerede termometreye?
Sıfır altında on beş mi, on yedi mi?
Yatağının üstünde mavi ışık.
Neler düşünüyorsun?
Yoksa uyudun mu yine kor komaz yastığa başını?
Dar-es-Selâm'da "Halas Ordusu" kulübesinde uyumanın yolu yok sıcaktan.

ALTINCI MEKTUP

Hint Okyanusu'nu seyrettim bu sabah.
Okyanuslar üstüne bir çift sözüm var sana :
Kıyısından seyredilen okyanus
farksızdır Marmara açıklarından.
Yani demek istediğim :
Okyanuslar büyük sevdalar gibidir Tulyakova
seyredilmeğe gelmez,
Okyanus yaşanılır.

YEDİNCİ MEKTUP

Çarşı pazar dolaştım karıcığım,
not ettim fiyatları.
Tanganika dehşetli ucuzluk.
Meselâ, güneş,
hem de en olgunu, en kırmızısı,
yağmur meselâ,
hem de aylarca şakırdayanı artsız arasız,
yahut da boy boyu, çeşit çeşidi sıtmaların,

yahut da kopkoyu esmer eller,
turfandası da, olgunu da,
hem de hepsinin tırnaklarıyla avuçları pembe,
hattâ muz,
beş kiloluk hevenkleri,
bir şişe Pepsi Kola'dan ucuz.
Sana bunları yazdım, iki gözüm, düşünüyorum,
Tanganika'dan pahalı mı benim Anadolu?
Kimi yerlerinde yağmur çok daha pahalı,
kimi mevsimlerinde güneş,
ama sıtmaların fiyatı,
yahut da ellerin,
hele parmakları kınalı olanların,
hiç de burdan pahalı değil.
Muza gelince,
bizde yetişmez,
ama soğanla tuz,
beş kilosu değil, birer kilosu,
burdaki muz fiyatına.

SEKİZİNCİ MEKTUP

Nasılsın Tulyakova, ne âlemlerdesin?
Saman sarısı saçlar nasılsınız?
Ne âlemlerdesiniz mavi kirpikler?
Mavi kirpikler yol verin,
gözlerinizin içini görmek istiyorum,
dolaşmak içinde gözlerinizin ve rastlamak kendime,
belki satırları arasında bir kitabın,
belki ikinci Pesçannaya'da otobüs durağında,
rastlamak kendime içinde gözlerinizin
ve "Merhaba Nâzım!" demek, "Nicesin, mutlu musun?"

Moskova Irmağı'na selâm ederim.
Kızıl Meydan'a fabrika bacalarına, tiyatroların tümüne selâm ederim,
evimizin, kapısına selâm ederim,
İstanbul'un duvarda asılı resmine selâm!

Beni sorarsanız, ben burda Kuzeydeyim iki gündür,
Aruşa'da, Moşi'de,
karlı Klimancaro dağının dolaylarında.
Turistik bir dağ.
Otellerde konforu İsviçre turistlerinin.
Cagga kabilesi yaşıyor Moşi'de.
Otellerde, kahveliklerde ve sizâllıklarda çalışıyorlar.
Sizâllıklar İngilizlerin, Hintlilerin, Rumların.
Cagga halkı güler yüzlü, akıllı, yumuşak.
Erkekleri gömlekli, şortlu, ama yalyanak çoğu
ve bisiklete meraklı.
Kadınları salınarak yürüyor alaca entarileri içinde ve başlarında kendilerinden büyük yükler taşıyorlar bütün Afrika kadınları gibi.
Genç kızlar gördüm.
Kara biberim, badem şekerim
ve naylon eteklikleri kabarık,
ve okur yazarlık Anadolu'dan yüksek.

Ngorongoro kıraterine gittim.
Volkanın ağzı çayırlar ve ağaçlarla kapanmış.
İki yüz kilometre kare, dediler.
Turistik gergedanları gördüm,
turistik zürafaları, filleri.
Sürülerle gezip tozuyorlar.
Aralarından geçiyor jipimiz, burunlarının dibinden,
başlarını kaldırıp şöyle bir bakıyorlar,

tanıyorlar markasını otomobilin :
Landrover
ve kederle çeviriyorlar başlarını öte yana,
bıkkınlık.
Bir antiloplar alışamamış Landrover'e,
sıçraya sıçraya kaçtılar.
Bir de bir akşam bir Amerikan turisti sızmış çayırlıkta,
arslanlar beklemiş başında sabaha kadar.
Bakmışlar ayılmıyor,
yemişler.
Mezarını gördüm.
Taşında yazılı hikâyesi.

Dolaylarda Masailer yaşıyor çırılçıplak,
bir avrat mahalleri örtülü.
İri yarı insanlar.
Kahverengine düşkün.
Kahverengine boyanıyorlar.
Kadınlarının kulak memeleri omuzlarına sarkıyor.
bir ağırlıkla filân uzatıyorlar.
Masailer göçebe.
Davarcı.
Sığırlarının etini yiyor, sütünü ve kanını içiyorlar sıcak sıcak.
Ve sürüye saldıran arslanı mızraklıyorlar kulaklarından tutup.

Otelde bir kâat verdiler bize :
Kıraterde en çok neyi beğendiniz?
Filleri mi?
Gergedanları mı?
Masaileri mi?
Antilopları mı?

DOKUZUNCU MEKTUP

Hapisten çıktığım günleri hatırlıyorum,
hapisten çıkarıldığım günleri değil, çıktığım,
içerde kendimin dışarda dostların ve zamanların zorlamasıyla çıktığım günleri hapisten.
Sevinç.
Düğün, bayram.
Sevinç,
kibirli biraz,
biraz şaşkın.
Sevinç,
dallarında hayallerin ve umutların parıltısı,
yemişleri değil, parıltısı.
Ve yüksek sesle anlatmak hapisaneyi herkese ve kendine.
Hapisane hâlâ düşlerine girer,
uyanırsın sıçrayarak.
Yakanı bırakmaz alışkanlıklarıyla yasakları hapisane yıllarının.
Kapatmazsın mektuplarının zarflarını,
karavana vakıtlarını beklersin,
ve akşamlar kararınca kapının dışardan kilitlenmesini,
yanmasını ampullerin kendiliğinden.
Sevinç.
Düğün, bayram.
Ama bayram günlerinin de sonu var bütün günler gibi.
Bakarsın, evinin damı akıyor,
pencereler, kapılar onarılmak ister,
su getirtmek, açtırmak gazı, elektriği,
yatak çarşafı almak, tabak, çanak, kitap.
Kolların hazır çalışmağa,
onlar içerde de çalıştırıldılar,

ama bilgi'n uyutuldu.
Paran da yok.
Borca batmak da tehlikeli.
Nerden, neresinden, nasıl kurmağa başlamalı evini hürriyetinin?
Yani demek istediğim,
hapisten çıkanın haline benziyor hali Tanganika'nın.

ONUNCU MEKTUP

Kulağımı dayadım yere,
dinledim Afrika toprağını,
homurtular geliyor Uganda'dan, Mozambik'ten,
Güney Afrika'da pembe tabanlı ayaklar öfkeyle şakırdatıyor zincirini,
Angola ormanları yeşil arslanlar gibi böğürüyor al kan içinde.
Son savaşlarını veriyor emperyalizm,
ama silâhlısı, zındanlısı, valilisi.
Başımı kaldırdım bakıyorum :
Afrika iki yol kavşağında duruyor,
yol var yine esirliğin inine gider döne dolaşa,
yol var gider büyük hürriyetine büyük kardeşliğin...
Yani demek istediğim :
Benim akıllı, güzel karıcığım,
bir daha oku dokuzuncu mektubumu.
Sen leb demeden leblebiyi anlarsın
ve bilemediğin kadar göresim geldi seni Moskovalım, Tulyakova'm.

Şubat 1963, Tanganika

ŞAŞIP KALMA ÜSTÜNE

Sevebilirim,
hem de nasıl,
dile benden ne dilersen,
canımı, gözlerimi.

Kızabilirim,
ağzım köpürmez,
ama devenin öfkesi haltetmiş benimkinin yanında,
devenin öfkesi, kinciliği değil.

Anlayabilirim
çoğu kere burnumla,
yani en karanlığın, en uzaktakinin bile kokusunu alarak
ve dövüşebilirim,
doğru bulduğum, haklı bulduğum, güzel bulduğum her şey için, herkes için,
yaşım başım buna engel değil,
ama gel gör ki çoktan unuttum şaşıp kalmayı.
Şaşkınlık, alabildiğine yuvarlak açık ve alabildiğine genç gözleriyle bırakıp gitti beni.
Yazık.

1963 Şubat, Tanganika
Maranga Oteli

BERLİN MEKTUBU

1

Berlin günlük güneşlik,
8 Mart, 1963.
Bayramın kutlu olsun kadınım.
Unuttum telefonda söylemeyi bu sabah,
sesini duydum mu dünyayı unutuyorum.
Nice nice bayramlara, güzelim.

8 Mart 1963, Berlin

BERLİN MEKTUBU

2

Dört gün sonra Moskova'dayım.
Bu ayrılık da, hele şükür, bitiyor, dönüyorum.
Bu ayrılık da yağmurlu bir yol gibi arkada kalacak.
Yeni ayrılıklar gelecek,
yeni kuyulara ineceğim,
bir yerlere gidip döneceğim.
Koşacağım soluk soluğa yeni dönüşlere.
Sonra ne Berlin, ne Tanganika,
hiçbir yere değil, gideceğim hiçbir yere.
Ne vapur, ne tiren, ne uçakla dönmek elimde olmayacak.
Benden mektup da, telgıraf da gelmeyecek.
Sana telefon da edemiyeceğim.

Sesime yumuşacık gülmeyeceksin.
Benden haber de almayacaksın,
kalacaksın bir başına.

Dört gün sonra Moskova'dayım.
Berlin günlük güneşlik,
Moskova'da bahar,
sen söyledin telefonda.
Bu ayrılık da, hele şükür, bitiyor, dönüyorum.
Ama içimde büyük ayrılığımızın gecesi,
içimde acısı bensizliğinin,
içimde yalnızlığın.
Yalnızlık : anıların doyurmayan ekmeği,
anıların çağrısı uzaklara : yalnızlık,
belki üç ay, belki üç yıl,
yalnızlık gölgen olacak.

Dört gün sonra Moskova'dayım.
Moskova'da bahar
sen söyledin telefonda.

8 Nisan 1963, Berlin

BERLİN MEKTUBU

3

Beş saat sonra yanındayım.
Berlin'de otel odamda güneş,
ıslak kuş sesleri
— yağmur yağdı sabahleyin —
bir de tıramvaylar,
bir de zaman.

Bir türlü akmıyor zaman
kaskatı donmuş,
alıp askıya asabilir
bıçakla kesebilirsin.
Hapiste gibiyim.
Hapiste en insafsız gardiyan :
zaman.

İki saat sonra uçak alanındayım.
Beş saat sonra maviliğinde senin.
Beş saat sonra hürriyet.
Bütün dönüşlerin otel odalarına
heykelini dikmeli uçağı icat edenin.

12 Nisan 1963, Berli

ÖZLEM

Yıllardır görüşmedik Macar toprağı, kardeş toprağım.
Düşlerime girer oldun ister inan, ister inanma.
Kayısı rakın gibi vuruyor başıma kokusu Tuna Irmağının, salamilerinin ve kırmızı biberlerinin.

Sigetvar Kalesi geliyor önüne gözümün
senin katı, erkek, Asyalı dilini radyolarında işittiğimde
benim Osmanlıların başına kartal gibi inen Sigetvar Kalesi
ve bu dili ipekleştiren
ve yalınkılıçlaştıran Petöfi.
Bilemezsin nasıl burnumda tütüyor
masmavi gökyüzünün payandası fabrika bacaların
ve Matyo bebeklerinin şalları gibi işlemeli ovalarında traktörler
ve düğün sofrası gibi açılışın iyi insanlara.
İlâçların, senden uzak, saat gibi işletti hasta yüreğimi
ama biliyorum sana kavuştuğumda onları kutudan çıkarmıyacağım.
Sokaklarında dolaşıp dinlemek istiyorum yüzü gülen fıkralarını.

Bir kat daha güzelleşmiş diyorlar Tokay bağların, ölçme aletlerin ve kızların,
dünya güzellerin nasıl güzelleşir bir kat daha aklım ermiyor.
Sana benzesin isterdim toprağı Anadolu'mun,
sana benzesin sosyalist toprak, Macar toprağı, kardeş toprağım.

23 Nisan 1963

CENAZE MERASİMİM

Bizim avludan mı kalkacak cenazem?
Nasıl indireceksiniz beni üçüncü kattan?
Asansöre sığmaz tabut,
merdivenlerse daracık.

Belki avluda dizboyu güneş ve güvercinler olacak,
belki kar yağacak çocuk çığlıklarıyla dolu,
belki ıslak asfaltıyla yağmur.
Ve avluda çöp bidonları duracak her zamanki gibi.

Kamyona, yerli gelenekle, yüzüm açık yükleneceksem,
bir şey damlayabilir alnıma bir güvercinden : uğurdur.
Bando gelse de, gelmese de çocuklar gelecek yanıma,
meraklıdır ölülere çocuklar.

Bakacak arkamdan mutfak penceremiz.
Balkonumuz geçirecek beni çamaşırlarıyla.
Ben bu avluda bahtiyar yaşadım bilemediğiniz kadar.
Avludaşlarım, uzun ömürler dilerim hepinize...

963 Nisan, Moskova

* * *

Delikanlı melezdi.
Afrika'da bir hava limanında tanıştık.
Sabah serinliği balık gibi canlı,
benzin ve ot kokusu yanık
ve kum bulanmış gibiydi kana.
Dövüşmeğe gidiyordu delikanlı,
Angola ormanlarına.
Ben Moskova'ya dönüyorum.

"— Çok şey okudum, dedi,
Moskova üstüne.
Filim de gördüm.
Gitmek Moskova'ya bir kerecik,
bir günlüğüne.
Daha çok kalamam şimdilik.
Ne Bolşoy'da bale,
ne Lujniki'de futbol,
ne Dubna'da tanışmak atom reaktörüyle,
gitmek Moskova'ya bir günlüğüne
Kremlin'de İliç'in
odasını görmek için.
Gitmek Moskova'ya bir günlüğüne.
Daha çok kalamam şimdilik.
Geçmek Kızıl Meydan'ı
1 Mayısta bir kerecik.
İsterse yağmur
yağsın şakır şakır,
Omzuna konmuş, bir kuş gibi güneş
bırakmaz insanı,

geçmek bir kerecik,
geçmek 1 Mayısta,
geçmek Moskova'yla yan yana Kızıl Meydan'ı.
Gitmek Moskova'ya bir kerecik,
bir günlüğüne."

Angola ormanlarına giden ölü mü, sağ mı,
bilmiyorum.
Ama vurulup düşmediyse Portekiz
kurşunuyla,
biliyorum, gelir Moskova'ya mutlaka,
görür odasını İliç'in
Kızıl Meydan'ı geçer
1 Mayısta Moskova'yla beraber,
hem de vakti de olur
daha çok da kalır.

Nisan 1963

BAHAR YAĞMURLARI

Yağmurun içinden Berlin'de şafak,
yağmurun içinden kuşlar ötüyor camdan
yağmurun içinden müjdeler gelir,
yağmurun içinden tirenler geçer,
yağmurun içinden uçaklar uçar,
yağmurun içinden çıkıvereceğim,
seni Moskova'da görüvereceğim.
Yağıyor dünyaya bahar yağmurları.

Yağıyor dünyaya bahar yağmurları.
Yağmurun içinden çıkıveriyorum,
seni Moskova'da görüveriyorum,
saçların yağmurlu, muşambaban ıslak.
Yağmurun içinden güneş açıyor.
sokaklar, evler, ağaçlar mavi,
ayrılık arkada, çok uzaklarda
sildi ayrılığı bahar yağmuru.
Benden mutlu adam var mı dünyada?

Benden mutlu adam var mı dünyada?
Ayrılık arkada, çok uzaklarda,
sildi ayrılığı Nisan yağmuru.
Sokaklar, evler, ağaçlar mavi,
asfaltta yağmurdan kalan aynalar.
Altın aynalarda Moskova şehri.
Moskova evim, Moskova odam.
Moskova 19 yaşım, 60 yaşım,
Moskova öğretmenim, yoldaşım,
Moskova seni armağan eden bana.

Bahar yağmurları yine yağacak,
yağmurun içinden kuşlar ötecek.
Filizler, çocuk, iyilik, umut,
bahar yağmurunda boy atacaklar.

Berlin, 12 Nisan 1963

RADYOAKTİVİTELİ YAĞMURLAR ÜSTÜNE

Kapayın pencereleri sımsıkı,
çocukları sokaklara bırakmayın,
yağmurlar ölüm taşıyor tohumlara,
paslı yağmurlar yağıyor.

Yağmurları temizlemeli,
yine gümüş gibi parlatmalı yağmurları,
yağmurlar yine yalnız güneşi taşısın tohumlara,
çocuklar yine koşabilsin yağmurların içinde,
pencereleri yağmurlara açabilelim yine.

23 Nisan 1963

1 MAYIS'TA KIZIL MEYDAN

Kızıl Meydan bütün meydanlardan geçer 1 Mayıs'ta,
bayraklı, bayraksız,
türkülü, türküsüz
geçer bütün meydanlardan.
Kızıl Meydan bütün umutlardan geçer 1 Mayıs'ta,
Kızıl Meydan 1 Mayıs'ta girer bütün hapislere,
hürriyetin yattığı bütün hapislere.
Kızıl Meydan bütün iklimlerden geçer 1 Mayıs'ta,
karın, yağmurun, güneşin altında.
Dünya 1 Mayıs'ta Kızıl Meydan olur :
Lenin'in konuştuğu meydan...

25 Nisan 1963

1 MAYIS

1 Mayıs,
yaşım yirmi,
Lenin sağ.
Bir tek Kızıl Meydan
150 milyon insan.
35 yıl geçti aradan,
yaşım yine 20,
Lenin yine sağ,
Kızıl Meydanlarda
1 milyar insan!

30 Nisan 1963

* * *

Düşlerin hızıyla aktım
yanıp söndü parıltılar
bir erik ağacı diktim
yemişlerinden tattılar

Kederi sevdim iyi ki
hele taşların denizin
insanın gözündekini
ve sevinmeyi ansızın

İyi ki sevdim yağmuru
iyi ki yattım hapiste
sevdim ulaşılmazları
hasretlerimin hepsinde

İyi ki sevdim dönüşü
.....

2 Mayıs 1963, Moskova

MAYISIN 17'SİNDE

Kendi ölümüm gibi yıkıldı üstüme haber
Mayısın 17'sinde.

Moskova günlük güneşlikti Mayısın 17'sinde.
Mayısın 17'sinde Cuma günü
Kızıl Meydan'da mavi gözlü çocuklar
Piyoner olmak için and içiyordu.
Yukarda, ta yukarda tepkili bir uçak
gökyüzünü çizerek uçuyordu.
Piyer Kurtad ağzında piposu
Pravda sokağından geçiyordu.
Moskova günlük güneşlikti Mayısın 17'sinde.

Paris'te yağmur mu yağıyordu Mayısın 17'sinde?
Mayısın 17'sinde Cuma günü
Puasonyer Bulvarı'nda 6 numaraya gelemedim,
giremedim holüne L'Ümanite'nin,
duramadım baş ucunda senin el kavuşturup
ve oracıkta ağlayamadım doya doya
sarışın bir kadınla beraber,
altmışlık bir çocuk gibi.
Ama Paris bir ölüm Per-Laşez'de
yatıyor Mayısın 17'sinden beri.

17 Mayıs 1963

VERA'YA

Gelsene dedi bana
Kalsana dedi bana
Gülsene dedi bana
Ölsene dedi bana

Geldim
Kaldım
Güldüm
Öldüm

1963

İÇİNDEKİLER

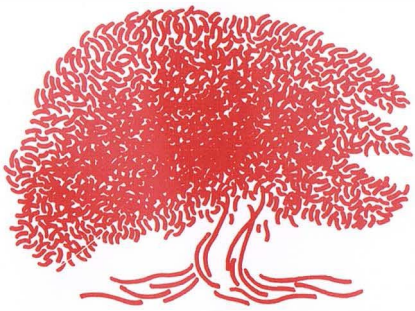
Yine İyimserlik Üstüne 7
Bu Vatana Nasıl Kıydılar? 8
Giderayak 9
Kore'de Ölen Bir Yedek Subayımızın
Menderes'e Söyledikleri/Diyet 10
[Sırma gibi kızlar] 12
Hasret 12
Şehir Akşam ve Sen 13
Sıcaklarda 14
[Sen benim sarhoşluğumsun] 15
[Bu dünyada ne çok güzel kadın var] 15
İki Sevda 16
[Berlin'de Astorya Lokantası'nda] 18
[20-30 kilometrede bir] 19
[Biliyorum artık iyice biliyorum] 20
[Bütün kapıları kapalı üstüme] 21
Gazete Fotoğrafları Üstüne :
1. Kara Yara 22
2. Emniyet Müdürü 23
3. Adnan Bey 24
4. Ahmet Emin Yalman 25
5. Refik Koraltan 26
6. Korku 27
Şehitler 28
[Seni düşünüyorum] 29
[Bitkiler ipeklisinden dallı budaklısına] 30
[Gülüm, iki gözümün bebeği] 31
Dörtlük 32
Üç Leylek Lokantası 33
[Aya gidilecek] 34
[Merih'e giden kosmos gemisinde turistler] 35
[Ak bir karanfil gibi çatlayıp da çekirdek] 35
[Kafamı çıkarıp dolaba kilitlesem bir haftalığına] 36
[Laypzigli kızların bacakları gayetle güzel] 36
[Kar kesti yolu] 37

Vera'ya 38
Ruhun 39
Sabah Karanlığı 40
Güney Dağlarının Hatırasında Kalan 42
Geceleyin Bakü 43
Lenin'le 44
Lenin Üstüne Vıladimir İliç'le Konuşuyorum 45
Salatalık 47
[Kadınım Brest'e kadar benimle geldi] 48
[Kırdılar tazecik yeşil dallarımızı] 49
İlk Roma Akşamım 50
Beyazıt Meydanındaki Ölü 51
Vera'nın Uykudan Uyanışı 52
[Ayrılık demir çubuk gibi sallanıyor havada] 53
Vera'ya 54
Yaz Yağmuru 55
[Seviyorum seni ekmeği tuza banıp yer gibi] 56
[Her günüm mis gibi dünya kokan bir kavun dilimi] 56
[Şu karşıki ışıklara, iner bu asfalt] 57
[Uyandım bu sabah da] 58
[Durup dururken içimde bir şeyler kopup tıkıyor boğazımı] 59
[Sabah saat altı] 60
[Laypzig'de bir yağmur yağıyor incecikten] 60
[İnsanların türküleri kendilerinden güzel] 61
[1960 güzünde Laypzig'de Astorya Oteli'nde] 62
Kırkıncı Yılımız 63
[Üstümüze yazdıklarımın hepsi yalan] 64
Yamyamlar 65
Yolculuk 65
Piri Reis'in Hartası 66
Kosmosun Kardeşliği Adına 67
Saman Sarısı 69
Havana Röportajı 83
[Günde kaç milyon insan ölür yeryüzünde] 95
[Yağmurun içinde Berlin'de şafak] 95
Bir Şehirde Tıramvaylarla Yapılmış Gece Gezintileri Üstüne 96
Yaprak Dökümü 99
Bir Şehir 100
[Geliyor sıram] 101
[Hoş geldin bebek] 101
Otobiyografi 102

[Taştandı tunçtandı alçıdandı...] 105
Yılbaşı Ağacı 106
[Bir şeyler yazmalıyım] 109
Hürriyet Kavgası 110
Niyazalant Sömürgesi 111
[Yaşım altmış] 112
[Koşmaca oynayalım Güzin'ciğim] 113
Teftiş 114
Kadınlarımızın Yüzleri 115
[Yıkandım bütün havuzlarında Roma Şehrinin] 116
Asya-Afrika Yazarlarına 117
Gizenga'yı Öldürecekler 119
Yoldaşım 120
Severmişim Meğer 122
[İri iri damlalarıyla yağmur üzüm salkımıydı] 127
Vera'nın Resmi 128
Yağmurun Altında 129
[Kırmızı sarı yeşil balonlarda çocuk çığlıklarıyla güneş] 130
Tarusa Yolu 131
İspanya 132
[Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne] 133
Şehir Sokaklarında Köylü Askerler 134
Trafik Memurları 135
[Sibirya ırmaklarında buzlar çözüldü çoktan] 135
Evler 136
[Ölüm düşüncesinden soyundum] 137
Aradıkların 138
[Çınar olsam dinlensem gölgesinde] 139
[Fasulya gibi yaşıyorum son zamanlarda] 139
[Yoruldun ağırlığımı taşımaktan] 140
[Bütün kapılar kapalı inik bütün perdeler] 140
Romanya'ya Dair Lirik Röportaj 141
Neyi Bildirir Sayılar 144
Vatan Haini 148
Açlık Ordusu Yürüyor 149
Türkiye İşçi Sınıfına Selâm 150
Gayya Kuyusu 151
Nerden Gelip Nereye Gidiyoruz? 152
[Saint-Michel rıhtımında beşinci kattan çıkar yola] 156
[Çok mu geçti aradan az mı] 156
[Bir anda parçalanan binlerce güneşin yangınıydı bu] 157

[Bir kız vardı Japonya'da] 158
Kocalmağa Alışıyorum 159
[Biz dünyayız] 159
Tanganika Röportajı 160
Şaşıp Kalma Üstüne 175
Berlin Mektubu 1 176
Berlin Mektubu 2 176
Berlin Mektubu 3 178
Özlem 179
Cenaze Merasimim 180
[Delikanlı melezdi] 181
Bahar Yağmurları 183
Radyoaktiviteli Yağmurlar Üstüne 185
1 Mayıs'ta Kızıl Meydan 186
1 Mayıs 187
[Düşlerin hızıyla aktım] 188
Mayısın 17'sinde 189
Vera'ya 190

Yayımlayan: Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.
Kapak: Ana Basım Sanayi A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası

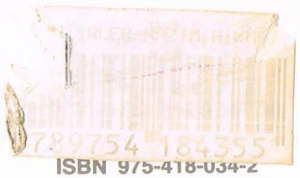

Nâzım Hikmet'in çok güç koşullarda korunmuş, elden ele geçmiş, bazıları sağlığında basılamamış, bazıları özen gösterilmeden basılmış olan yapıtları, bu işe gönül vermiş eleştirmenlerin çabalarıyla, içerde ve dışarda, yıllardır derlenip toparlanmaya çalışılmış, ama çeşitli nedenlerden kaynaklanan yanlışların, karışıklıkların, tutarsızlıkların bir türlü önü alınamamıştır.

Şimdi Adam Yayınları size Nâzım Hikmet'in yepyeni bir toplu yapıtlar derlemesini sunuyor.

Bu yolda daha önce yapılan bütün olumlu çalışmalar, Nâzım Hikmet'in kitaplarının ilk basımları, arkasında bıraktığı müsveddeler — mekanik yaklaşımlara düşmeden, durumlara, türlere göre ayrı değerlendirmelere gidilerek — büyük bir özen ve duyarlıkla yeniden gözden geçirilmiş, konunun uzmanı eleştirmenlerin özverili katkıları ve ortak çabalarıyla, sanatçının özellikleri, kendine özgü kullanımları gölgelenmeden, yanlışların düzeltilmesi, karışıklıkların, tutarsızlıkların giderilmesi sağlanmıştır.

ADAM

adam 340

ISBN 975-418-034-2